

KOMUNISTI NA ČELU UVAJANJA NOVEGA GOSPODARSKEGA SISTEMA

Vsi proizvajalci postajajo upravljavci - samo to je neposredno upravljanje

Okrajni komite Zveze komunistov v Kopru je kot pobudnik poglobljene in kontinuirane politične akcije za najširše pojasnjevanje in uveljavljanje principov naše nove gospodarske politike na osnovi poglobljene demokracije nedavno sklical posebno sejo, na kateri so člani komiteja med drugim obširno in razgibano obravnavali zlasti vprašanja, ki so v zvezi s prenašanjem upravljaljskih pravic od dosedanjih delavskih svetov v naših gospodarskih organizacijah navzdol na vse proizvajalce.

V skrajnem izvlečku objavljamo nekatere misli in dosedanje izkušnje, kakor jih je v svoji uvodni besedi podal sekretar Okrajnega komiteja ZK tovariš ALBERT JAKOPIČ-KAJTIMIR, ker gre za pomembne pozitivne izkušnje in kritične ocene dosedanjega dela na prepošastem prenašanju upravljaljskih kompetenc od samoupravnih organov v naših gospodarskih organizacijah na celotne njihove kolektive. Te izkušnje bodo namreč koristne vsem delovnim ljudem, ki jim je do resničnega obtega napredka, zlasti do napredka na sproščanju novih in novih ustvarjalnih iniciativ vseh delovnih ljudi — te nove ustvarjalne iniciative pa se bodo nedvomno sprostile le z doslednim uveljavljanjem čim bolj demokratičnega upravljanja naših gospodarskih organizacij po vseh delovnih članih njihovih kolektivov. To pa realno odpira nove perspektive za še višjo življenjsko raven vseh delovnih ljudi pri nas.

Tov. Jakopič je uvodoma omejnili ugotovitve sekretariata okrajnega komiteja ZK in vseh naših občinskih vodstev, da so bili naši partijski forumi, osnovne organizacije ZK in posamezni komunisti v vodstvih podjetij, v sindikatu, delavskih svetih in upravnih odborih ter v drugih demokratičnih mehanizmih na čelu borbe za uvajanje našega novega gospodarskega sistema. Dejal pa je, da uspehi niso povsod enaki: večji so tam, kjer so se osnovne organizacije ZK, sindikati ter upravna vodstva v izvajanju teh nalog prilagajali danim razmeram in pogojem ter se pri svojem političnem delu posluževali najširših demokratičnih osnov. V takšnih kolektivih se niso mogle razviti negativne tendence ali pa so jih hitreje premagali in obvladovali, če so nastale. V takšnih podjetjih niso čakali receptov glede uvajanja novega gospodarskega sistema, ker so komunisti in člani sindikata vsakodnevno usmerjali svoje delo na iskanje lastnih načinov za reševanje nalog, ki jih je prednje postavil novi gospodarski sistem. Samo tam, kjer je pri tej akciji sodeloval celoten

kolektiv, so bile tudi kaj hitro likvidirane razne birokratske tendence, ki so se izražale v nezaupanju do delavcev, v nezaupanju glede prepuščanja kompetenc ekonomskim enotam. V takšnih kolektivih smo imeli tudi mnogo manj želja po odcepitvi posameznih ekonomskih enot, ki so se že uveljavile in dosegle določene rezultate. Nasprotno ugotavljamo, da uvajanje novega sistema — predvsem pa stimulativnejše nagrajevanje — krepi in močnejše povezuje delovne kolektive, močnejše kot pa jih je mogel povezoovati dosednji sistem upravljanja po delegatih kolektiva, izvoljenih v DS. Značilno je za te kolektive n. pr. tudi to, da marsikje pripravljajo že drugi ali celo že tretji osnutek pravil in pravilnikov v zvezi z upravljanjem po kolektivnih ekonomskih enot, vstevši tudi njihovo demokratično delitev osebnega dohodka, vtem ko vrsta drugih gospodarskih organizacij sploh še ni prišla niti do pravilnika o delitvi čistega ter osebnega dohodka, do pravilnikov o upravljanju po ekonomskih enotah in o njihovih pristojnostih.

NE ZA ZAPRTIMI VRATI — CELOTEN KOLEKTIV NAJ SODELUJE PRI PRAVILNIH EKONOMSKIH ENOT

V večini naših kolektivov ki so pravočasno začeli z uvajanjem ekonomskih enot, na osnovi določene prakse sedaj že dopolnjujejo, korigirajo in izboljšujejo svoje prvotne pravilnike, vtem ko v nekaterih drugih kolektivih še vedno obstajajo omenjene tendence čakanja. V takšnih podjetjih pogosto prevladuje mnenje, da lahko pripravijo potrebne pravilnike v ozkem krogu, v pisarni, brez sodelovanja kolektiva in napovedujejo, da bodo n. pr. pri njih v avgustu, septembru ali pa oktobru začele delovati neke popolne ekonomske enote na osnovi »popolnih«, »dokončnih« pravilnikov, ki jih pripravljajo (v pisarni brez sodelovanja delovnega kolektiva!); jasno je, da je vse to idealiziranje in tipična birokratska praksa. Edina pot do kar najbolj popolnih pravilnikov o poslovanju in kompetencah ekonomskih enot, o delitvi čistega in osebnega dohodka itd. je namreč ta, da so ti pravilniki v neprestanem praktičnem preverjanju po celotnih kolektivih posameznih ekonomskih enot v podjetju. V podjetjih, ki so v tej smeri dosegla najbolj pozitivne uspehe, prav sama praksa dopolnjuje, izboljšuje in tako napravi pravilnike ekonomskih enot življenjske, to pa je tudi garancija, da bodo do kraja letošnjega leta (kar je tudi z zakonom postavljeno kot skrajni rok!) uzakonili svoje pravilnike — v tem primeru dobre in že preizkušene.

V vseh teh pozitivnih primerih so n. pr. že razčistili vraščanje odnosov med upravo in kolektivom, vprašanje odnosov med organi upravljanja in ekonomskimi enotami. Nekateri teh najboljših kolektivov so preorientirali dosedanje klasične odnose v smeri razvijanja raznih družbenih služb, s tem pa so seveda mnogo doprinesli k razvoju socialističnih od-

nosov v gospodarskih organizacijah (Pristanišče Koper, Inter-europa, Mehanotehnika in še nekateri drugi kolektivi). V teh kolektivih je dinamično razčiščevanje raznih problemov poglajno subjektivne sile v močnejšo politično ideološko aktivnost; v teh kolektivih so imeli dosti razprav, ponekod tudi tečajev in seminarjev, da so razčiščevali posamezna določila, ki naj jih vsebujejo novi pravilniki. Značilno je pri tem tudi to, da je prišlo v takšnih razpravah ponekod do ostrih re-

(Nadaljevanje na 3. strani)

PO VELIČASTNI LJUBLJANSKI PROSLAVI DVAJSETLETNICE OBOROŽENE VSTAJE SLOVENSKEGA NARODA

Imeli smo kaj praznovati

Še nikoli doslej ni slovensko ljudstvo tako spontano in prirčno počastilo obletnice Dneva vstaje, kot jo je letos. V partizanski Ljubljani, ki je bila žarišče upora, se je že v petek dopoldne začela zbirati množica bivših partizanov in današnjih graditeljev socialistične Jugoslavije. In ko so ob prvem mraku izveneli zvoki fanfar, se je zbralo v Tivoliju nad 250 tisoč ljudi, da bi kar najbolj veličastno praznovali 22. julij.

Praznično razpoložena in s tihočimeri zastavami ter lučmi okrašena Ljubljana pa je okrog 20. ure prislunila besedam prvega komandanta Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije Franca Leskoška-Luke, ki je med drugim dejal:

»Lahko smo ponosni na ta veliki zgodovinski in za slovenski narod tako odločilni dan, ker je ta dan slovenski narod stopil v borbo z ramo ob rami z drugimi jugoslovanskimi narodi, v revolucionarni boj za nacionalno in socialno osvoboditev, odločen in pripravljen na največje žrtve.«

Potem ko je tovariš Leskošek orisal vlogo našega delavskega razreda, ki je pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije že pred drugo svetovno vojno prevzela v svoje roke pobudo za boj

jugoslovanskih narodov proti svojim zatiralcem, je zborovalce ponovno spomnil na znano zgodovinsko dejstvo, da je bila »intenzivnost naše oborožene vstaje v veliki meri odvisna od objektivnih in subjektivnih činiteljev. Med činitelji, ki so ugodno vplivali na začetek in razmah oborožene vstaje proti okupatorju, je bila borbena pripravljenost in sposobnost Komunistične partije, ki je takoj pozvala vse svoje člane v prve linije borbe, ki je dala pobudo za ustanovitev OF in je organizirala slovenski narod v enotno vsenarodno množično borbena gibanje.«

Tovariš Leskošek je nadaljeval, da smo si v minulih šestnajstih letih z revolucionarno vnemo gradili na ruševinah nov dom in v njem sistem življenja, ki je presenetil ves svet. Zato ni naprednih ljudi na svetu, ki ne bi z veliko pozornostjo sledili naši notranji in zunanji politiki in se ob naših izkušnjah učili.

Po tem veličastnem zborovanju, na katerem so nastopili tudi združeni pevski zbori in mnoge godbe na pihala, so Ljubljano razsvetile tisočere barvne rakete in začelo se je ljudsko rajanje, kot ga še ni doživela slovenska metropola.

Toda naslednjega dne, v zgodnjih jutranjih urah, so kolone avtobusov, tovornjakov, osebnih avtomobilov in vlakov zapeljale proti Žužemberku, kjer so na Cvibljki odkrili veličasten spomenik, posvečen spominu 1200 padlim borcev. Tej slovesnosti je v spremstvu najvišjih slovenskih političnih ter državnih funkcio-

narjev prisostvoval tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Aleksander Ranković.

V takšnem kratkem poročilu ni moč niti približno opisati, kako nedopovedljivo lepa, pestra in vsa kot za bajno svatbo okrašena je gostoljubna Ljubljana sprejemala četrtr milijona včerajšnjih borcev za svobodo in današnjih borcev za še lepše življenje vseh delovnih ljudi v naši državi. Na obzorjih vseh udeležencev te veličastne proslave, tega prešernega praznovanja dvajsetletnice oborožene vstaje slovenskega naroda pa je bilo razbrati — in to je vsekakor sploh najmočnejši vtis s tega edinstvenega množičnega partizanskega srečanja! — ponos, radost in razigranost, kakor da bi zbrane nepregledne množice hotele vsemu svetu povedati: »Ne moremo pozabiti preobilnih žrtev za našo svobodo, toda danes je vendarle čas, in pravico imamo na to, da veselo praznujemo, saj imamo kaj praznovati! Mi, delovni ljudje v Titovi, socialistični Jugoslaviji, sami seje-mo, sami žanjemo in sami si režemo kruh, režemo pa si iz leta v leto boljše. Danes praznujemo, jutri bomo pa še bolj krepko pljunili v roke.«

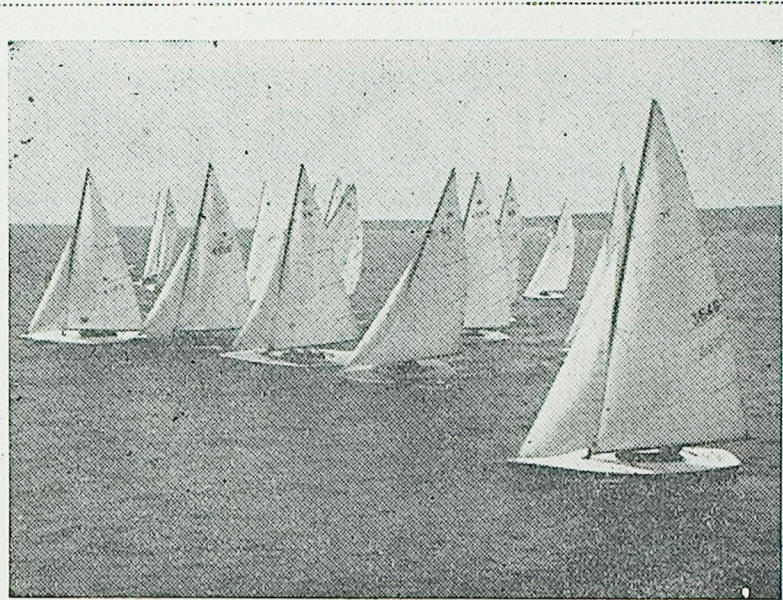
Skratka: najbolje bi na kratko povedali, kako je bilo v Ljubljani, če ponovimo refrén, ki ga je bilo med našimi deset tisoči udeleženci osrednje republiške proslave v počastitev dvajsetletnice naše revolucije tako pogosto čuti, ko so se vračali domov, v koprski okraj: kdor je pa to zamudil, kaj tako veličastnega ne bo mogel več doživeti! sič

PRIPRAVE NA INVALIDSKI TEDEN

Pohod v Brkine

V dneh od 30. julija do 6. avgusta bo Invalidski teden. Občinska organizacija ZVVI Koper bo skupaj z organizacijo Zveze borcev priredila 30. julija partizanski pohod v Brkine. Tako se bo začel invalidski teden, ki se bo končal z vseljuskim zborovanjem 6. avgusta na Stadionu v Kopru. Partizanskega pohoda v Brkine naj bi se udeležili vsi borci in invalidi Kopra, ki imajo prevozna sredstva. Iz Kopra bodo odpotovali ob sedmih jutraj in krenili preko Kozine, Obrova, Javorja do Preganj, kjer se bodo z venci, govorom in z nastopom pevskega zbora »Svoboda« iz Kopra oddolžili padlim za svobodo. Od tod bodo krenili preko Huj, Gaberka, Eljavč na Tatre, kjer se bodo oddolži-

li padlim na skupnem grobišču na tatrskem pokopališču in pred spomeniško ploščo v vasi. Iz Tater bodo krenili s prapori do Kozjan, kjer je bila v času NOB partizanska trdnjava. Pred spomenikom padlih bo govor, položili bodo vence, pevski zbor bo pa zapel nekaj pesmi. Po končani proslavi se bodo vrnili na Tatre, kjer bodo nadaljevali z vseljuskim rajanjem. Zaželeno je, da bi se iz občin Sežana, Hrpelje-Kozina, Ilirska Bistrica in Sežana udeležili tega pohoda čim več bivših borcev in aktivistov. Med tednom bo več športnih srečanj z invalidi-sportniki iz sosednjih občin našega okraja v raznih športnih disciplinah. M. J.

Začetek mladinskega prvenstva Evrope

Danes, v petek dopoldne, bo v koprskem zalivu slovenski začetek evropskega mladinskega prvenstva v jadrnanju za jadrnice Snipe. Prvenstvo bo imelo vsega skupaj šest regat in se bo zaključilo v ponedeljek.

Na prireditvenem odboru smo v ponedeljek zvečer zvedeli, da so se definitivno prijave razen Jugoslavije še Francija, Italija, Anglija in Turčija. Jugoslavijo in Francijo bo zastopalo po osem jadrnic, Italijo tri, Turčijo in Anglijo pa po ena. Prireditelji se zmeraj upajo, da bodo prišle tudi ekipe Poljske, Švice in morda tudi Danske, kolikor jim bo uspelo premagati tehnične težave glede prevoza jadrnic.

Zanimivost tega tekmovanja bo vsekakor prvi nastop ženskih mladinskih ekip. Najavljeni sta dve francoski ekipi, kaže pa, da bo dve ekipi dala tudi Jugoslavija. Zastopali bosta Reko.

Naši tekmovalci so v razmeroma dobri formi. Ze v ponedeljek so začeli s skrbnim treningom pod vodstvom našega olimpijskega predstavnika Maria Fafangela. Kakor smo že poročali, bosta slovensko floto zastopala Majerič in Čok, reško Grego in Babič, splitsko pa državni prvak Zoričič in Dadas. Naši gledalci bodo seveda držali pesti za domačina Majeriča in Čoka, ki bosta zaradi skrbnih priprav in zaradi poznavanja vetrovnih tokov v koprskem zalivu vsekakor v enakovrednem položaju v boju za prvo mesto.

Nadse veličastno so rakete vseh barv in veliki ognjemet po končanem zborovanju razsvetlili nebo nad Ljubljano. Naša slika kaže le enega izmed stotih slapov tisočih raznobarnih zvezdic, ki so slovensko metropolo osvetlile in pričarale nepozaben vtis

Spretno DO SVETU

V BIZERTI »PLES NA ROBU VOJNE«

Tako je v svoji posebni izjavi ocenil sedanji položaj v Tuniziji predsednik Tito, ko je ves svet presenetil napad francoskih oboroženih sil na ozemlje te svobodne afriške države. Kakor je znano, so Francozi napadli Bizerto in s tanki ter oklepnimi vozili navalili na goloroko tunizij-

sko ljudstvo. Zaradi tega surovega in agresivnega napada na prebivalstvo Bizerte je Varnostni svet OZN zahteval takojšnjo prekinitve sovražnosti in vsa napredna javnost obsoja Francoze, ki pošiljajo v Bizerto vojaške okrepitve, da bi utrdile svoje položaje. Vse torej kaže, da se Pariz ne zaveda velike odgovornosti pred svetovno javnostjo, ko hoče s silo zatreti neodvisnost in integriteto tunizijskega ljudstva.

AMERIČAN V EVROPI

Obrambni minister ZDA Mc Namara se je te dni v Londonu razgovarjal z britanskim obrambnim ministrom Watkinsonom. Njun razgovor je v glavnem obravnaval novi ameriški vojaški program, ki predvideva povečanje vojaškega proračuna v vseh državah zahodnega bloka. Angleži pa menijo, da ta zahteva za sedaj ni aktualna, kajti rešitev sporov glede evropskih vprašanj tiči v politično diplomatskem urejanju berlinske krize. Britanski tisk meni, da bo le politični poudarek prevladoval na konferenci »velikih« ki bo verjetno v novembru.

FANFANI IN SEGNI BOSTA OBISKALA MOSKVO

Na vabilo predsednika vlade Sovjetske zveze Hruščeva bosta prihodnji teden obiskala Moskvo predsednik italijanske vlade Fanfani in zunanji minister Segni. Premier Fanfani pa je v sredo sprejel v palači Chigi posebnega odposlanca predsednika ZDA Adlaya Stevensona.

Predavanja in obiski za švedske skupine v Portorožu

Pretekli teden je bilo v Ljudskem domu v Portorožu predavanje sekretarja glavnega odbora sindikatov Jugoslavije Olge Vrabičeve o Jugoslaviji. Predavala je skupini več sto delavcev in uslužbencev velikega švedskega založniškega podjetja »FIB«, ki so na tritedenskem obisku v Portorožu. Gostje so izrazili željo, da bi s takšno prakso med-

V KP KITAJSKE ODKRIVAJO BIROKRATIZEM

V zadnjem času vsi kitajski časopisi polnijo stolpce na temo: o razvijanju organizacijskega in demokratičnega življenja znotraj partije, o posvetovanjih z množicami pri sprejemanju in izvajanju sklepov in tudi o kritiki in samokritiki članov partije. Z drugimi besedami: gre za odkrivanje tendenc birokratizma, subjektivizma in komandiranja, ki so v tej državi zrasle iz administrativnega načina upravljanja.

TRETI POLET V VESOLJE

Za Gagarinom in Shepardom je Američan Virgil Grisson kot tretji Zemljan poletel v vesolje. S hitrostjo 8500 km na uro se je dvignil 190 km visoko s kabino Mercury, ki je bila montirana v raketi »Redstone«. Vendar pa ta polet ni izpolnil vseh pričakovanih, saj se je zaradi okvare kabine potopila v Atlantski ocean z vsemi posnetki, ki jih je ta astronaut posnel med svojim dvehminutnim poletom.

Na Cviblju pri Žužemberku so na Dan vstaje slovenskega ljudstva odkrili 16 metrov visok obelisk na betonskem podstavku, ki je obložen z marmornatimi ploščami, na njih pa so vklesana imena stoterih padlih borcev narodnoosvobodilnih bojev okrog Žužemberka

Delegacija SZDL Postojna v Forliju

V nedeljo se je vrnila iz Italije delegacija občinskega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva postojnske občine, ki je bila na uradnem obisku pri pokrajinski federaciji italijanske socialistične stranke v Forliju. Delegacija je štela osem članov in jo je vodil predsednik občinskega odbora SZDL Jože Bizjak.

Ko so bili lani socialisti iz Forlija na obisku v Sloveniji in so obiskali tudi Postojno, so izrazili željo, da bi jih obiskali v Forliju. Povabilo so se radi odzvali, zlasti še, ker jih je zanimalo,

kakšno je življenje v tej politično razgibani pokrajini.

Prisrčen sprejem in vsi kasnejši odnosi so presegli vsa pričakovanja. Ze prvi večer so imeli razgovore na sedežu pokrajinskega odbora Socialistične stranke. Zanimali so se predvsem za našo komunalno ureditev, družbeno in delavsko upravljanje, za probleme šolstva, socialnega zavarovanja in sindikata. Z odgovori so bili zadovoljni in so bili skoraj presenečeni, ker je sleherni član postojnske delegacije odgovarjal na vprašanja. Med obiskom so si ogledali nekatere gospodarske objekte, razstave in se seznanili z življenjem te pokrajine in težkočami, ki jih imajo socialisti in napredne stranke, ki vodijo to pokrajino. Socialisti iz Forlija so v vseh razgovorih izražali željo, da bi takšne stike še poglobili. »Mi smo jih tudi povabili,« je dejal Jože Bizjak, »naj spet pridejo k nam v Postojno. Sporočili so, da nas bodo obiskali v bližnji bodočnosti.«

»SLOVENSKI JADRAN«
v vsako hišo
Slovenskega Primorja

20. OBLETNICA FAŠISTIČNEGA PROCESA

Trije preživeli

Ko praznujemo dvajseto obletnico vstaje jugoslovanskih narodov, je prav, da obudimo spomin na sodni proces, ki je bil 29. julija 1941 v Rimu proti primorskim rodoljubom. Pred posebnim fašističnim sodiščem se je morala zagovarjati skupina rodoljubov za svoja protifašistična dejanja.

Skupino, ki jo je leta 1932 organiziral Andrej Počkaj iz vasi Ocizla, so sestavljali Rudi Mihalič, Franc Mihalič, Ivan Slavc, Just Bolčič in Ivan Mihalič. Njen namen je bil buditi narodnostno zavest in z raznimi akcijami hrabriti tlačeno ljudstvo v borbi proti fašističnemu nasilju. Proti

koncu leta 1934 se je skupina povezala s Francem Klobučarjem iz Klanca, ki je bil sekretar partijske organizacije, ki je delovala tam že od leta 1920. Njeni člani so bili Anton Bernetič, Valentin Mihalič in Ivan Mihalič. Ko se je bila skupina povezala s partijo, se je njena dejavnost precej spremenila. Ukvarjati se je začela predvsem z vzgojo članov in z agitacijsko dejavnostjo in vse do leta 1939 s protifašističnimi letaki opozarjala nase.

V tem času je Počkaj povabil v organizacijo tudi Milana Turka iz Ocizle, ki je bil sin napredne družine. Namesto da bi k organizaciji pristopil, je zagrozil, da bo skupino ovadil. To je tudi storil. Dne 17. junija 1940 je prijavil skupino oblastem in v nekaj dneh so aretirali 14 oseb. Začela se je več kot leto dni dolga pot zasliševanja in mučenja, preseljevanja iz zapore v zapor, ki se je formalno končala z rimskim procesom. Na procesu so bili obsojeni: Franc Klobučar na 30 let, Andrej Počkaj na 28, Franc Mihalič na 8 ter Ivan Mihalič in Just Bolčič na 5 let zapore. Rudi Mihalič se je zaradi nečloveških mučenj že pred procesom obesil, medtem ko je Ivan Slavc duševno zbolel. Zaradi trdnosti Franca Klobučarja ni prišlo do odkritja ostalih članov partijske celice.

Zal da od vseh teh lahko le še trije praznujejo tako pomemben jubilej.

K-šec

Naši filmi

Tisti, ki so videli naj-novejši slovenski umetniški film **BALADO O TROBENTI IN OBLAKU**, pravijo, da je to čudovito darilo letošnjemu jubileju, doslej najlepša umetniška delava naše revolucije v filmu. Scenarij za film je nastal po istoimenski noveli Cirila Kosmača, ki je tudi avtor scenarija, režiser je bil France Stiglic (poznamo ga zlasti iz »Doline miru« in »Devetega kroga«), asistent režije Andrej Hieng, fotografija Rudi Vavpotič, kamera Ivan Belec. Nosilec glavne vloge — Temnikarja — je naš znani gledališki in filmski igralec Lojze Potokar (na sliki). Zapisali so, da je Temnikar največja filmska vloga v bogati igralčevi karijeri, tako kot je bila vloga Sokrata njegov največji gledališki uspeh (videli smo ga tudi v Kopru v uprizoritvi Eksperimentalnega gledališča iz Ljubljane). Med igralci v »Baladi« najdemo še več znanih imen: Angelca Hlebec, Rudi Kosmač, Polde Bičič, Vladimir Skrbinšek, Branko

Miklave, Lojze Rozman in novinko Marijo Lojk, visokošolko, ki jo je režiser odkril v Kranju. Film so posneli na Jezerkem, v Planici, na Kravcu in v Ljubljani. Z njim je podjetje Triglav-film zares dostojno počastilo dvajseto obletnico naše revolucije

TEDEN DNI po Jugoslaviji

NOVA INVESTICIJSKA POSOJILA

Jugoslovanska investicijska banka je te dni odobrila več investicijskih posojil gospodarskim organizacijam in med drugim tudi podjetju Saturnus v Ljubljani 70 milijonov dinarjev. Loški tovarni hladilnikov v Škofji Loki 100 milijonov dinarjev za preureditev obratnih prostorov, podjetju Zito v Ljubljani za zgraditev tovarne testenin v znesku 40 milijonov dinarjev in trgovskemu podjetju Suha krajina v Žužemberku 12,5 milijona dinarjev.

NA GORIŠKEM 1200 TON VEČ BRESKOV

Na Goriškem so letos pridelali 1200 ton več breskev, kot so predvidevali. Imajo pa težave s prodajo, ker ni vedno dovolj prezemalcev, da bi goriške breskve s hitrim prevozom nudili trgu v osrednji Sloveniji.

VEDNO VEČ ZLATA

Lani smo v naši državi kot stranski proizvod barvne metalurgije pridobili že 1990 kilogramov zlata, kar je za 300 kilogramov več kot leta 1958. S tako proizvodnjo zlata smo se uvrstili med evropskimi državami že na drugo mesto.

TOVARNA ZA PRIPRAVLJANJE HRANE

V Zagrebu so pred kratkim začeli graditi novo tovarno za pripravljanje hrane. Zmogljivost tega pomembnega objekta kombinata mesnih izdelkov »Sljeme« bo leta 1963 znašala okrog 100 tisoč obrokov dnevno.

13 TISOČ TON RIBJIH KONSERV

Domača ribiška industrija je v letošnjem prvem polletju izdelala 13 tisoč ton ribjih konserv. Ta količina je še enkrat večja, kot je bila lani med januarjem in julijem. Ker pa smo šele pred začetkom glavnega ulova, kaže, da bo letošnji plan izdelave ribjih konserv znatno presežen.

»LOKOVŠKO KOVAŠTVO

V Srednjem Lokovcu pri Novi Gorici so ustanovili novo obrtno podjetje »Lokovško kovaštvo«. Kovaška obrt ima namreč v Lokovcih stoletno tradicijo in je že sklenjeno, da bo v tem podjetju v začetku redno zaposlenih okrog 25 kovačev, medtem ko bo približno 80 kovačev-privatnikov v pogodbenem odnosu. Lokovski kovači že doslej ustvarjajo letno za več kot 40 milijonov dinarjev vrednosti kovaške proizvodnje.

STEVILKE GOVORIJO

V letih po osvoboditvi se je naša industrija tako povečala, da med drugim letno izdelava 4000 avtomobilov, 34.000 motornih koles, 65.000 dvokoles, 10 tisoč pisalnih strojev in več kot 50 tisoč radijskih sprejemnikov.

Za izgradnjo industrijskih, kmetijskih, gozdarskih in trgovskih objektov in za razširitev prometne dejavnosti smo v šestnajstih letih investirali skoraj 436 milijard dinarjev, v stanovanjsko in komunalno dejavnost ter za druge gospodarske objekte pa 180,2 milijarde dinarjev.

NARASČANJE HRANILNIH VLOG

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko lahko ugotovimo, da pri nas vedno hitreje naraščajo hranilne vloge. Letos konec maja so znašale hranilne vloge že 107,7 milijarde dinarjev, od tega v Sloveniji, ki je na tretjem mestu za Srbijo in Hrvaško, okrog 22,2 milijarde dinarjev. Glede varčevanja pa smo Slovenci na prvem mestu s 13.800 dinarji na prebivalca.

Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradskaja. Izhaja vsak petek. Izdaja CZP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Kopru, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezen izvod 20 din. — Letna naročnina 800 din, za tujino 1600 dinarjev ali 3,5 am. dolarja. — Baneni račun 600-70-1-181. Rokopisov in fotografij ne vračamo. — Tisk in klišej tiskarna CZP »Primorski tisk«

Kurirska

Januarja leta 1944 — neke v okolici Snežnika. Snežnik—Javornik, področje, ki so ga Italijani, Nemci in švabobranci stokrat preiskali. Ta zakleti gozd. In to ravno v loku proge Ilirska Bistrica—Pivka... Ti vražji kurirji ga ne izpustijo iz rok. Zelezniška proga Ljubljana—Postojna—Ilirska Bistrica—Trst je bila vse preveč važna prometna žila, da bi jo kurirji pustili pri miru.

Januarja 1944. leta. Dobra ped snega pokriva gosto zaraščeni gozd. Švabi so zagrizeni, še hujski so njihovi podrepaniki švabobranci. Snežnika ne puste in ne puste pri miru. V zaraščnem gozdu je kurirska postaja. Osem mladih fantov si je tam v najhujski zimi postavilo šotore. Postali so pravi nomadi. Komaj se udomačijo na enem kraju, že morajo drugam. Belogardi so jim stalno za petami, in gazi v snegu so izdajalske.

Mali kazalec na uri se pomika proti enajsti. Šotori so kot izumrli. Mirno je, noben šum ne moti tišine, nobena sapica na zamaje veje. Štirje kurirji so danes na poti proti zvezi s kurirjem postaje TV P-2. V taborišču so ostali le štirje. V manjšem šotoru spita Tone in Ronko. Noč je bila naporna, saj sta jo prehodila do proga Prestranek—Pivka in nazaj. Zdaj počivata, čeprav je sonce že visoko. Nenadoma dvigne Ronko glavo. Ali je res, ali se mu sanja? Rafal...? Tudi Tone se zbudi. Torej le niso sanje. Brrrrr... rrrrr... Zaregljali so šarci in brzostrelke, zalajali minometi, zagrmle bombe. V hipu je četvorica sredi ognja. Vrh šotora je prerešetan. Tone in Ronko pograbita vsak svojo puško in skočita na plano. Sprejme ju peklenški ogenj. Tik njiju zapoje brzostrelka. Ronka zaskeli v stegnu. Drobci razcefrnega puškinega kopita mu lete pod noge. Obrneta se na desno. Kamorkoli, samo proč iz tega pekla. Za njima prasketa, vre in ropoče. Čudno, da še nista prerešetana. Samo še za tisti parobek, pa sta na varnem! Kar padeta čezenj. Globok vzdih olajšanja. In takoj zatem nov vzdih presenečenja. Kurirja Viktor in Ivan ju petnajst korakov v stran prav tako začudena gledata. Saj ni mogoče! Vsi so živi in zdravi, razen Ronka, ki ima noogo laže ranjeno. Gozd je zopet obvaroval svoje sinove — svobodne sinove — svobodnih gozdov.

A je prišel čas, ko je gozd vrnil svoje varovance vasem, mestom in trgov. Vrnili so se prekaljeni, ponosni, z jasnim, dvignjenim čelom in s pesmijo na ustnicah. Svobodni, sami svoji gospodarji, takšni ljudi ne morejo biti nikdar in nikomur sužnji. Cesar nismo dosegli Slovenci dolгих stoletjih, so priborili oni v štirih letih. Iz naroda hlapcev smo postali narod junakov.

L. K.

ALBERT JAKOPIČ-KAJTIMIR O IZKUŠNJAH OB UVELJAVLJANJU NOVIH GOSPODARSKIH PRINCIPOV

Pravilnike ekonomskih enot najboljše dopolnjuje sama praksa

(Nadaljevanje s 1. strani)

akcij nekaterih posameznikov, ki pa so jih razorožili samo z močjo prepričevanja in ustreznega idejno-političnega delovanja naprednih sil v kolektivu. V nasprotju z bojaznijo pred reakcijo bodo morali tudi ostali delovni kolektivi na enak način pristopiti k likvidaciji in razreševanju starih odnosov, če bodo hoteli dosledno uveljaviti upravljanje po celotnih kolektivnih ekonomskih enot — vštveši novi, najdemokratičnejši način delitve dohodka. Vprašanje je samo v tem, da bodo tu in tam spriču poglavljenega politično-vzgojnega dela laže premagali takšne težave, drugje pa teže; to je odvisno le od tega, s kakšno revolucionarnostjo bodo pristopile napredne subjektivne sile k reševanju teh problemov, zlasti pa od tega, če bodo k tej važni ekonomsko-politični akciji znali pritegniti celotne kolektive ekonomskih enot.

VEČ PRISTOJNOSTI EKONOMSKIM ENOTAM

V nasprotju z navedenimi pozitivnimi primeri imamo v našem okraju še vrsto podjetij, kjer še niso prišli daleč z uvajanjem novega gospodarskega sistema. Ta podjetja bi lahko opredelili v dve vrsti: imamo takšne kolektive, ki so napravili že precejšen korak naprej, uvedli ekonomske enote, niso pa jim še dali ustreznih pristojnosti; v drugo vrsto štejemo takšna podjetja, ki sploh še niso pristopila k uvajanju novega sistema. To so predvsem servisna obrtna podjetja, povečini trgovska podjetja — razen nekaterih, kot so n. pr. Ilirija v Ilirski Bistrici, nekatera podjetja v Izoli, Kopru in Postojni, pa tudi nekatera srednje velika industrijska podjetja (Iplas, Lama itd.). V močnem zaostanku so tudi gostinska podjetja. Zato je enotno mnenje okrajnega in občinskih vodstev, da so pri vsem tem premalo sodelovali družbeni organi, kot so trgovska, gostinska in obrtna zbornica.

Zanimivo in obenem razveseljivo pa je, da imamo proti pričakovanju glede uveljavljanja naših novih gospodarskih principov in glede uvajanja ekonomskih enot prav lepe uspehe v nekaterih kmetijskih organizacijah, čeprav delajo v težjih pogojih in čeprav je glede na različne klimatske in elementarne težave v teh gospodarskih organizacijah težje postaviti merila za nagrajevanje. Kljub temu imamo v nekaterih kmetijskih zadrugah (Il. Bistrica, Postojna, Bertoki itd. ter deloma tudi v kmetijskih kombinatih) napravljenega več kakor v nekaterih podjetjih, kjer delitev dela in dohodka ni tako komplicirana zadeva in ni odvisna od takšnih objektivnih težav, kakor je to primer v kmetijstvu.

Tovariš Kajtimir je opozoril še na nekatere škodljive in nerazčiščene pojme, da bi v bodoče učinkoviteje odstranjevali vse zapreke, ki nas zadržujejo pri hitrejšem uvajanju novega gospodarskega sistema. V izredni dinamiki in pestrosti glede organizacijskih prijemov in oblik pri uvajanju novega gospodarskega sistema je med nerazčiščenimi pojmi pogostoma vprašanje neposrednega upravljanja in vprašanje vmesnih organov upravljanja med delavskim svetom in ekonomskimi enotami. Tu obstajajo določena nesoglasja. Sekretariat okrajnega komiteja ZK je glede tega in glede velikosti ekonomskih enot ter o organih upravljanja zavzel naslednje stališče: če izhajamo iz osnovnega principa, da gre pri vsej tej široki politično ekonomski akciji za neposredno uveljavljanje, nam že sam

ta princip jasno kaže, kakšna naj bo velikost ekonomskih enot. V tako velikih ekonomskih enotah, kakršne ponekod obstajajo (včasih štejejo tudi preko 200 ljudi), ne more priti do neposrednega upravljanja po vseh proizvodjalcih, zato se s prevelikimi ekonomskimi enotami oddaljujemo od načela, da moramo upravljati čim bolj približati neposrednemu proizvajalcu. V nekaterih podjetjih je še vedno govora o organih upravljanja v samih ekonomskih enotah, vtem ko so drugi kolektivi pravilno spoznali, da pri neposrednem upravljanju ne more biti v ekonomski enoti posebnega upravljalkega organa, zakaj naš osnovni cilj je prav v

ZGOLJ FORMALISTIČNO UVAJANJE EKONOMSKIH ENOT PRINAŠA ŠKODO VSEM ČLANOM KOLEKTIVA

Tovariš Jakopič je opozoril tudi na nevarnost zgolj formalističnega uvajanja ekonomskih enot, kar bi vsekakor lahko imelo nedogledne posledice v škodo izvajanja plana gospodarske organizacije, pa tudi v škodo pravnega pojmovanja samih proizvajalcev glede na novi gospodarski sistem. Če bodo v naših gospodarskih organizacijah smatrali, da pomeni zgolj tehnokratsko ustanavljanje ekonomskih enot že uvajanje novega gospodarskega sistema, če ne bodo dali ekonomskim enotam prek oravilnikov potrebnih pristojnosti, če ne bodo izvajali upravljanja v demokratičnem sodelovanju vseh članov posameznih ekonomskih enot, če ne bomo prišli do delitve dohodka v skladu z doseganjem plana in v skladu z realnim delovnim prispevkom posameznih članov kolektiva, potem bo delavec prišel do zaključka, da mu novi sistem ne prinaša ničesar in mu v resnici tudi ničesar ne bo prinesel. Zato pa se bo vzporedno s tem v najostrejši luči pojavilo

EVIDENCA IN STATISTIKA KLJUB POVEČANIM STROŠKOM NUJNI IN ZA KOLEKTIV RENTABILNI SLUŽBI

Včasih smo ugotavljali, da nekateri naši direktorji niso dovolj storili za uvajanje novega gospodarskega sistema, v zadnjem času pa lahko ugotavljamo, da so najbolj vodilni ljudje v naših podjetjih na čelu borbe za uveljavljanje naših novih gospodar-

tem, da sedaj namesto izvoljenih upravljalških delegatov — članov DS in UO — prav vsi proizvajalci postajajo neposredni upravljalci! Zaradi tega imamo opravka z zelo pestrimi oblikami glede vodstev ekonomskih enot: ponekod imajo predsednika ali predsedstvo, ki nima nobenih pravic odločanja; drugod imajo ta predsedstva določene manjše pravice, so pa tudi primeri, kjer si ekonomske enote volijo občasne predsednika zbora ekonomske enote sproti za vsak sestanek njenih članov, ponekod pa občasne predsednike za naslednji zbor ekonomske enote volijo vnaprej zato, da pripravijo material za naslednji zbor ekonomske enote.

tudi vprašanje o izvršitvi letošnjih planov naših gospodarskih organizacij. Vsako zavlačevanje in pripravljane »idealnih pravilnikov« o delitvi dohodka, pripravljenih za zaprtimi vrati, se bo nujno odrazilo na očitvi demokratičnih odnosov v podjetjih, s tem pa tudi na skrčenem izvajanju plana, na nezadostni produktivnosti, s tem pa tudi na prenikih osebnih dohodkih delovnih kolektivov. Če na ta način v nekaterih podjetjih delavec ne bo dovolj stimuliran in če ne bo dobil svojega truda ustreznega poplačanega, bo delal tako kot poprej, ali pa še slabše. V pravilnikih, pripravljenih v ozkem krogu upravnega kadra brez sodelovanja kolektiva, brez širokih, demokratičnih razprav, se morajo nujno odražati tudi stari pogledi, kot je n. pr. konserviranje privilegij upravnega aparata. Prav zato v nekaterih gospodarskih organizacijah administrativni kader takšno sestavljanje pravilnikov v ožjem krogu tako intenzivno zagovarja.

skih principov, da pa je priličen odpor čutiti pri ostalem upravnem aparatu (seveda imamo glede tega tudi dosti pozitivnih primerov), zlasti pa je takšen odpor čutiti pri računovodskem kadru. Pri tem pa nam mora biti jasno, da zahteva novi sistem tu-

di novo organizacijo podjetja, nove in podrobnejše specifikacije računovodske, evidenčne in statistične službe po naših podjetjih. Temu kadru je treba odločno povedati, da je potrebna tudi nova organizacija njihove službe, ki zahteva sedaj več truda. Ni pa mogoče novega sistema nataktni na staro organizacijo.

Škodljiva tendenca, ki nastaja v nekaterih naših podjetjih, se odraža tudi v prikazovanju, češ da bo temeljitejša in podrobnejša evidenca in statistika podražila upravno poslovanje. Mnogokrat prizadeti kader s takšnimi argumenti uspeva celo pri političnih vodstvih v gospodarskih organizacijah. Resnica pa je ta, da kažejo uspehi, doseženi v nekaterih gospodarskih organizacijah, prav nasprotno: v nekaterih podjetjih je namreč iskanje ter priprava novih računovodskih in evidenčnih elementov, na katerih naj temelji naš novi gospodarski sistem, zahtevalo n. pr. v računovodstvu res več kadra. Ko pa so bili ti ljudje tudi nagrajeni po njihovem efektu dela, so se večkrat odkrile prav pri tem strokovnem kadru določene rezerve. In ko je bil tudi ta kader za boljše delo stimuliran, so ponekod kmalu začeli ugotavljati, da je naenkrat tega kadra celo preveč. Že to kaže, da teorija, češ da bo novi sistem delitve dohodka hudo

DOSLEDNO UVELJAVLJANJE NEPOSREDNEGA UPRAVLJANJA POMENI BOLJŠE GOSPODARJENJE IN VEČJI KOS KRUKA ZA DELAVCA

Skratka, neaktivnost naprednih subjektivnih sil pri uveljavljanju našega novega gospodarskega sistema povzroča, da se ponekod razpravlja mnogo, vse preveč in predvsem o delitvi višjega osebnega dohodka, ni pa govora o ustvarjanju sredstev za višje osebne dohodke s pomočjo večje proizvodnosti in zmanjševanja režijskih stroškov. Zaradi tega in zaradi nepoučenosti nekateri proizvajalci pričakujejo višje osebne prejemke enostavno od novega gospodarskega sistema, od predpisov, brez večje storilnosti in brez boljšega gospodarjenja z osnovnimi sredstvi. Po nekaterih gospodarskih organizacijah torej ni zadostne aktivnosti naprednih subjektivnih sil, ki bi prepričljivo razlagale delovnemu kolektivu, da novi gospodarski sistem

podražil upravno poslovanje, ne drži, da ne govorimo o tem, da so po tistih podjetjih, kjer so s pomočjo vseh odločujočih činiteljev (med njimi tudi ponekod povečanega upravnega kadra) razmeroma hitro realizirali delitev dohodka po ekonomskih enotah, kaj kmalu presenečeno ugotavljali tudi višjo produktivnost, večjo realizacijo posameznih ekonomskih enot — s tem pa seveda zlasti takšne konkretne stimulacije delavcev tudi rapidno rastoči osebni dohodek! Četudi bi torej bilo potrebno za obračunavanje in evidentiranje čistega dohodka posameznih ekonomskih enot nekaj več računovodskega, evidenčnega in statističnega kadra, nam tega ni treba biti žal, zakaj če primerjamo zaradi tega povečane izdatke s povečanimi uspehi podjetja, vidimo, da je takšen, četudi številnejši kader vendarle zelo rentabilen.

Med zelo nevarne in obče škodljive pojave pa štejemo enostavno dviganje nominalnih plač, kar počno po navadi tam, kjer nimajo stimulativnega nagrajevanja po ekonomskih enotah. Imamo podjetja, ki iščejo dodatni zaslužek v dvigavanju cen, druga vrsta podjetij pa si skuša izboljšati svoj položaj na račun konjunktura na tržišču. Vsi vemo, da cene rastejo po nekaterih podjetjih ne glede na to, če imajo večjo ali pa manjšo proizvodnjo. Vemo n. pr., da je zlasti v nekaterih področjih prav sedaj visoka proizvodnja sadja in drugih kmetijskih pridelkov, vendar pa imamo na tržišču slab asortiman, cene pa so visoke. Prav ta primer kaže, da imamo v naši trgovski mreži in v naših kmetijskih zadrugah še ljudi, ki se ne borijo za zniževanje cen, ampak nasprotno, z visokimi cenami hočejo ustvarjati svoji gospodarski organizaciji in sebi osebno nezasluzeno visoke dohodke.

sam od sebe ne more ničesar dati, če ga v svojem okviru, v okviru podjetja, v okviru posamezne ekonomske enote, z vso osebno prizadevanostjo ne pomaga uveljavljati slednji član delovnega kolektiva.

Vsem tem in z njimi povezanim problemom pa so komunisti, člani sindikata, DS, UO in upravnega vodstva v mnogih naših kolektivih, kjer so dosegli z upravljanjem po ekonomskih enotah že lepe uspehe v korist delavcev, posvečali največjo pozornost. Kjer pa tega še niso storili ali niso še dovolj spodbudili celotnih delovnih kolektivov za demokratično pritegnitev slehernega člana kolektiva k upravljanju in boljšemu gospodarjenju njegove ekonomske enote, naj zamujemo čimprej nadoknadimo!

NAŠE KMETIJSTVO SMELO URESNIČUJE

načela neposrednega upravljanja

gospodarjenja na neposredne proizvajalce.

Kmetijski kombinat na obalnem področju, ki je na začetku izvolil obratne delavske svete, je v nadaljnjem razvijanju samoupravljanja že osnoval 16 ekonomskih enot. Te upravljajo celotni kolektivni ekonomskih enot v okviru proizvodjalnih svetov, ki so si izvolili samo predsednike. Povezavo osrednjega organa z ekonomskimi enotami so uredili tako, da so v tem organu vsi predsedniki proizvodjalnih svetov. Delavski svet je na ekonomski enote že prenesel nekatere pristojnosti, čeprav jih še ni uzakonil z internimi predpisi. Tako enote že upravljajo s strojnimi parkom, ob pomoči strokovnih uslužbencev samostojno postavljajo proizvodne plane, kmalu pa bodo prevzele še pristojnost glede uporabe obratnih sredstev.

Zelo zanimiva je zamisel, kakšna naj bi bila v prihodnje v podjetju investicijska politika. Uvesti namestila interni natečaj, na katerem bi ekonomske enote konkurirale po podobnih načelih, kot veljajo za splošne natečaje. Prepričani so, da

bodo s tem najlažje dosegli rentabilnost investicijskih naložb. Dosedanje razprave so jih dalje opozorile, da bodo zaradi ugotavljanja realnega dohodka, kontrole kvalitete proizvodnje in odkrivanja slabosti morali čimprej določiti in predpisati standarde. To bo omogočilo tudi pravočasno agrotehnično ukrepanje in odpravljanje pomanjkljivosti, ki niso objektivno pogojene. S formiranjem dveh posebnih skladov v okviru celotnega podjetja pa bodo urejevali vprašanje kritja planskih izgub in izpadov v proizvodnji zaradi vremenskih neprilic.

Kot je na posvetovanju ugotovil direktor kombinata ing. Pajenk, je vse, kar so doslej že napravili, šele prvi korak za realizacijo načel novega sistema. Dejansko stanje in zamisli, ki jih je posređoval, kažejo na precejšnjo razgibanost v podjetju, nobenega dvoma pa ni, da se bodo vse zamisli lahko kmalu uresničile, če bodo pritegnili k sodelovanju še v večji meri kolektive ekonomskih enot. Nanje pa je treba čimprej prenesti še pristojnosti iz delovnih razmerij.

Uprava in vodstva političnih organizacij v postojnskem kombinatu so ob začetku razprav o novem gospodarskem sistemu dokaj skeptično gledala na to, kako bo sistem mogoče pri njih uveljaviti. Med raznimi pomisleki je bil na prvem mestu ta, da zaradi neurejene politike cen ne bo mogoče postaviti razdeljevanja osebnih dohodkov na čvrstejšo osnovo. Kaj hitro pa se je po temeljitejšem razglabljanju izkristaliziralo stališče, da nudi prav novi sistem najširše možnosti za mobilizacijo rezerv. Tako so v juniju formirali skupno z upravo 7 ekonomskih enot, in sicer v okviru bivših obratov, za katere so že prej vodili ločene obračune. V ekonomskih enotah so kolektivi že prevzeli upravljanje in si izvolili predsednike, ki so člani osrednjega delavskega sveta. Podobno kot v koprskem kombinatu se v sedanjih ekonomskih enotah snujejo obračunske enote za specializirane dejavnosti.

Čeprav tudi v postojnskem kombinatu še niso s pravilniki uredili pristojnosti ekonomskih enot, se je ven-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Naše prvo turistično polletje Odkrili so SPOMINSKO PLOŠČO

Za nami je polovica letošnjega leta in z njim tudi turistična predsezona, od katere smo letos pričakovali napredek. Pričakovanje se ni uresničilo. Komaj komaj se nam je posrečilo, da smo ostali nekako na lanski ravni. Od 1. januarja do 30. junija smo dosegli v našem okraju v Kopru, Ankaranu, Izoli, Portorožu, Piranu in Postojni skupno 137.560 nočitev, 373 več kot lani v istem obdobju. Domači turisti so dali 84.615 nočitev, torej 588 več kot lani, tuji pa 52.945, torej 215 manj kot lani (v piranski občini so pa imeli 6 odstotkov več tujcev kot lani v prvem polletju).

Ta bilanca bi bila še nekako zadovoljiva, če ne bi pogledali v njeno ozadje. Napredek — kot je razvidno, le malenkosten — smo dosegli na račun povečanja nočitev potujočih ljudi v Kopru, Izoli in Postojni in ne na račun pravih turistov. V Izoli mimo tega še zaradi novih počitniških domov. Domačih in tujih individualnih, to je »komercialnih« turistov — smo imeli mnogo manj kot lani,

KRVODAJALCI

Prijavljeni krvodajalci Postaje za transfuzijo krvi Izola (17. in 20. julija 1961).

JADRANKA PIRAN: Anton Ciuha, Silvo Grižon, Julijo Jurčič, Narcis Kalligarič, Elis Kukovec, Drago Ličen, Tereziya Oblak, Marija Pucer, Giorgina Spadaro, Nikola Šemič, Silvo Škerj.

LADJEDELNICA PIRAN: Alojz Baša, Atilij Bažec, Valerij Benčič, Leopold Bizjak, Rado Bizjak, Renato Bordon, Anton Čuk, Anton Delbello, David Filipaž, Pavel Filipčič, Erminjo Hrvatin, Marijan Ivankovič, Ciril Kante, Ivan Kenda, Dušan Kokali, Mihael Kosančič, Tomislav Marinović, Stane Markovič, Pavle Medvedec, Tilka Pasarič, Avgust Petelin, Albert Peternel, Ivan Šekoranja, Srečko Štor, Emil Vuk, Jože Pahor.

SOLINE PIRAN: Franc Bertok, Egidio Bradaš, Jože Fajt, Rino Medvešek.

KAJ PRAVIJO DRUGOD

IZDELANI SO PROGRAMI ZA ZAZIDALNE NAČRTE

Svet za komunalne zadeve in gradnje pri ObLO Jesenice je že izdelal program za zazidalne načrte središča Jesenice, Zgornjega Plavja in ozemlja nad progo. Ta program predvideva gradnjo občinskega upravnega poslopja, poslovne zgradbe, sodišča, zdravstvenega doma, treh stolpnih s 104 stanovanji, nadalje gradnjo otroških igrišč in drugih komunalnih objektov.

Primorska NOVICE

PROIZVODNO SODELOVANJE V ŠTEVILKAH

Po podatkih Zavoda za gospodarsko planiranje OLO Gorica je bilo zajetih v tem gospodarskem letu v proizvodno sodelovanje med zasebnimi kmeti in zadrugami 6179 ha površin in je bilo s tem izpolnjenega 70 odstotkov predvidenega načrta. Pitanje govede je zajelo 963 glav; vzreja plemenske živine 357 glav, pitanje prašičev pa 688 glav. Sklepanje pogodb za pitanje govede in prašičev, kakor tudi za vzrejo plemenske živine se še nadaljuje.

DOLENJSKI LIST

DOHODKI IN IZDATKI: 45 Odstotkov

Do 30. junija je dosegel okrajni letni proračun 45 odstotkov dohodkov in prav takšen odstotek izdatkov. Okrajna uprava ocenjuje nastali položaj kot zadovoljiv, posebno še, ker je bilo lani v tem času doseženih le 42,7 odstotka dohodkov in 46,9 odstotka izdatkov. Medtem ko dotekajo dohodki iz gospodarstva po predvidenem planu, pa je nekoliko manj slabša realizacija iz dohodkov od prebivalstva. Pobiranju davkov so nekatere občine posvetile premalo skrbi, resen problem pa nastaja ob zadolžitvah Skladu za zdravstveno zavarovanje kmetov, saj mu dolgujejo občine več kot 60 milijonov dinarjev.

še prav posebno pa se je ta upadek poznal v hotelih, ki so bili razmeroma slabo zasedeni. Najlabše v Ankaranu. Ti turisti so iskali bolj zasebne turistične sobe in individualno prehrano po manjših gostiščih in menzah ali pri zasebnikih in z lastnim kuhanjem.

Vzrok za ta pojav so bile in bodo tudi naprej previsoke penzijske cene, ki presegajo cene v enakih turističnih središčih v

sosednjih državah, kjer pa je bolj preskrbljeno za postrežbo, zabavo itd. Te cene so povzročile enak pojav upadka turistov po hotelih tudi drugod ob jugoslovanskem morju, zlasti v Dubrovniku, Makarski, Crikvenici in v Opatiji. Nič boljši ni bil položaj na Bledu. To bi nam končno morala biti dobra šola za bodoče. Takega mnenja so tudi v poročilih drugih jugoslovanskih listov.

R

POSTOJNA ZA 22. JULIJ

Za letošnje jubilejno praznovanje Dneva vstaje slovenskega naroda je dobila tudi Postojna praznično lice. Vzdož glavni ulice so že v petek zaplapolale zastave, v zgodnjih popoldanskih urah pa se je začela pomikati navzgor skozi mesto nepretrgana kolona motornih vozil, ki so peljala na tisoče udeležencev s Primorskega na centralno proslavo v Ljubljani.

Postojnčani so že v četrtek zvečer pripravili v Kulturnem domu v Postojni osrednjo občinsko proslavo v čast Dneva vstaje 22. julija. Za uvodnim govorom predsednika občinskega odbora SZDL Jožeta Biziaka so se v kvalitetnem programu predstavili mešani pevski zbor in recitatorji domače DPD Svobode ter godba Doma JLA v Postojni.

Računajo, da se je iz postojnske občine udeležilo osrednje proslave v republiški predstolnici okrog 2000 ljudi. Tjaka! so se odpeljali z avtobusi, kamioni in vlaki, mnogi od tistih, ki so ostali

ODPRTO OB NEDELJAH

Planinsko društvo Postojna je letos uredilo okolico mladinske kočice »Mladika« na Pečni rebri in pred kočico zgradilo novo betonsko ploščad za zabavo. Koča z manjšim gostiščem je odprta vsako nedeljo.

doma, pa so spremljali ljubljanske prireditve po radijskih in televizijskih sprejemnikih.

Na republiški proslavi v Ljubljani je v petek zvečer nastopil v sklopu združenih zborov tudi 50-članski mešani pevski zbor DPD Svobode iz Postojne. (ma)

Kje preživljajo svoj oddih naši delovni ljudje

Statistika nam pove, da posvečamo največ skrbi oddihu svojih delovnih ljudi v Jugoslaviji Slovenci. Prvi za nami so Srbi, nato pa sledi Hrvati, Bosanci, Makdonci in nazadnje Črnogorci.

Slovenci smo imeli lani v svojih počitniških domovih 19.514 ležišč, a od tega samo v Sloveniji 36 odstotkov. Vsa ostala — to je 12.497 ležišč — smo imeli na Hrvaškem, od tega precej tudi v Hrvaški Istri. Samo v umaški občini je bilo 32 slovenskih počitniških domov. Število ležišč v slovenskih počitniških domovih na Hrvaškem je le malo zaostajalo za številom vseh v počitniških domovih hrvaških kolektivov. Teh je bilo namreč samo 15.116 in vse na Hrvaškem.

Te dni v Vrhpolju na Vipavskem... Zena v črnem je odstranila zaveso. Sto in sto oči je preletelo trideset imen, vklesanih v marmorno ploščo. In v tem trenutku tišine, polne spoštovanja in spominov, je odjeknila salva.

Ob levem krilu množice, ki se je zgrnila na ozko vaško ulico, so s kostanjev pred cerkvijo viseli venc. Tu in tam je bil sredica venca skromen napis: neznani partizan, neznana partizanka... Glas iz mikrofona je našteval imena. In potem godba, vrsta vencev in cvetja, pesmi in recitacije. Splet časa in krajev od Nanosa do Benečije in do Črnolija, od Krasa do Gorenjske... Sedanje in še nerrojene generacije, ki bodo postajale pred spomeniki znanim in neznanim ju-

»KRAŠKI VIHARNIKI«

Na Debelem rtiču pri Ankaranu letuje 60 pripadnikov taborniškega odreda »Kraški viharniki«. V drugi smeni bo odšlo na morje še 40 postojnskih tabornikov.

V našem okraju se ponašamo z velikim številom počitniških domov slovenskih kolektivov, statistika pa nam pokaže, da to zadovoljstvo ni upravičeno. Še manj smemo biti zadovoljni s tem, da smo s pretogimi zahtevami do investitorjev sami povzročili, da svojih domov niso gradili tu. Med takimi sta na primer dva večja kolektiva: »Litostroj« in »Induplati«.

nakom, naj vedo, da je svoboda, ki so jo bili priborili, najzlahtnejši sad ljudske revolucije.

P. R.

Pismo uredništvu

Tovariš urednik!

Samo 2 kilometra okrajne ceste ločita vas Plavje od magistrale Koper—Trst, vendar nam po zadnjih dveh letih grozi, da bomo ostali odrezani od ostalega sveta. Po tej cesti gre promet iz Plavij, Badihe, Urbancev in delno Tinjana. Samo na Plavjah je več kot šestdeset motornih vozil in okrog tri sto ljudi, ki dnevno hodijo na delo po tej cesti, razen tega pa je tu še dosti drugega prometa. Svoj čas je bila to lepa, skrbno negovana cesta z globokimi stranskimi jarki. Takoj po priključitvi k matični domovini — oktobra leta 1954 — je ljudska oblast doletela vsoto 4 milijonov dinarjev, da bi cesto še izboljšali, ublažili ostre ovinke in cestišče prekrili z novo plastjo asfalta. Cesto so zmerili in zakoličili, toda samo to, se pravi, količki so v zemlji segnili. Kljub pogostemu moledovanju in prigovarjanju vaških odbornikov na unravi za ceste OLO Koper nismo razen obljud dobili še ničesar, zakaj gramoz, ki so ga res pripeljali in raztresli kar v jarke, je stanje še poslabšal. Kanali so zamašeni in vsak dež spremeni cesto v pravicati tolmun, ki ne ustreza niti najosnovnejšim zahtevam o varnosti prometa. Ko ni bilo gramoz, smo imeli cestarja, zdaj — ko imamo gramoz — pa nimamo cestarja. Kam naj se obrnemo, da ne bi več naleteli na gluha ušesa?

Ciril Hrovatin

Plavje 171a

Mladinska brigada gradi piranski stadion

Ob pomanjkanju finančnih sredstev za obsežnejše gradnje na velikem športnem stadionu v Piranu sta občinska zveza za telesno vzgojo in TD »Partizan« organizirala letos mla-

dinsko delovno brigado, ki ureja na stadionu vsaj tisto, kar je mogoče opraviti brez posebne mehanizacije. Od začetka julija živi v 12 velikih šotorih za mestnim obzidjem na Mogorou 42 piranskih mladincev in mladink, ki so se prostovoljno prijavili za to delovno akcijo. Brigada nosi ime pokojnega graditelja največjih športnih objektov v Sloveniji inž. Stanka Bloudka. Ta je bil namreč dal prve pobude in skice za piranski stadion.

Brigada bo do konca meseca uredila igrišča za košarko, mali roket in odbojko, razen tega pa še tekmovalne steze za tek do 110 metrov ter za skoke v daljavo in višino. Razen tega bo uredila dohodne poti in terase za naravne tribune. Brigadirji pa imajo poleg prostovoljnega dela še pester vzgojni športni in kulturno-zabavni program. Tako člani brigade kot njihovi starši so z delom in vsem življenjem brigadirjev zelo zadovoljni, prav tako pa seveda tudi profesor Marcel Djurdjevič, ki vodi brigado. V hotelu »Ropete«, kot so brigadirji imenovali taborno kuhinjo, pripravljajo vsak dan 5 izdatnih in okusnih obrokov hrane. Ob vsem tem ni čudno, če prav z veseljem živijo v brigadi tudi tisti mladinci, ki so bili sicer znani klateži in dostej niso poznali kaj več discipline in tovarštva.

Kozina kliče po urbanizaciji

Močna turistična frekvenca, usmerjena proti koprski obali, zgovorno nakazuje potrebo neodložljive modernizacije Kozine, ki postaja iz leta v leto pomembnejši turistični vozil. Ni pretirana trditve, da je nova avtomobilska magistrala, ki v podaljšku stare asfaltno ceste Ljubljana—Senožee od tu dalje povezuje planinski del Slovenije z našo obalo, med najbolj prometnimi cestnimi žilami v Evropi. Ta cesta obrobja obsejno Kozino, vas s kakimi 300 prebivalci, ki je bila z republiškim odlokom ob izidu zakona o nacionalizaciji gradbenih zemljišč proglašena za mestno naselje. Sploh postaja Kozina vse bolj neposredno zaledje koprškega pristanišča. Predstoječa železniška povezava s koprskim pristaniščem bo ta kraj še bolj približala v gospodarskem in turističnem pogledu bodočemu velikemu Kopru. Ne glede na naraščajoči avtomobilski tovorni promet, ki se odvija po novi cesti med Koprom in Kozino ter dalje proti severu, se železniška postaja Hrpelje-Kozina že sedaj uveljavlja kot nakladalna in razkladalna tovorna postaja koprškega pristanišča in se temu primerno tudi ureja z novimi skladiščnimi objekti in tranzitnimi poslovalnicami špedicijskih podjetij. Nedavno je železniška uprava uvedla na progi Maribor—Ljubljana—Hrpelje-Kozina celo nov brzi vlak, razen tega pa na stotine luksuznih avtomobilov s tujimi registracijskimi oznacami tako rekoč noč in dan drvi skozi Kozino proti Kopru. To lahko potrjuje tudi uslužbenci moderne bencinske črpalke ISTRA-BENZ v Kozini in celo točajke v malem lesenem bufetu tam zraven, kjer samo s prodajo pijač, kave in sladkarij napravijo mesečno okrog milijon dinarjev prometa. Kako škoda, da ne morejo postreči tudi s toplimi jedili, ali vsaj s hladnimi narezki!

Pred restavracijo »Jadrana« nastaja vsak dan večja gneča tujih motornih vozil. Mnogi turisti bi radi v Kozini prenočili, ali se tukaj zadržali kak dan in obiskali kraške znamenitosti, če bi jih ma to opozarjale primerne table, se razgledali tudi s Slavnik

po primorski in istrski panorami, ali se vsaj nekoliko oddahnili od potovalnih naporov. Zal razpolaga »Jadrana« le z osmimi ležišči v treh prikopno urejenih sobah, ki so vsako noč napolnjene. Lani osorej se teh ni bilo. Tujeji se sicer pohvalno izražajo o okusno pripravljenih jedeh, dobrem istrskem vinu in ljubeznivi postrežbi, kar pa je vse stisnjeno v miniaturni okvir tipične podeželske gostilne.

Vsekakor bo morala Kozina pospešiti svoj prehod iz vaškega v mestni ambient. Prav bi bilo, če bi občina dokončno izdelala regulacijski načrt nove Kozine, ki ji je namenjena vsekakor po njenem geografskem položaju lepa in pomembna bodočina. Z gospodarskega in turističnega vidika.

Urbanist bo našel dovolj možnosti za določitev nove podobe Kozine, ki danes najbolj pogrša sodobno urejen hotel, trgovino z delikatesami in sadjem ter zelenjavo, pa tudi z mlečnimi izdelki. Razen tega posluje oskrbovanje z mesom v neprimernih prostorih.

S temi ugotovitvami pravzaprav ni povedano nič novega. Bolj zanimivo bi bilo vsekakor razodeti, od kod vzeti investicijska sredstva za modernizacijo Kozine. Občina jih nima. Podjetja? Povsod »Jamraje«. Morda bi si pomagali s posojili in skupnim skladom za rešitev teh problemov. Dejstvo je, da čas in razvoj terjata svoje in bosta nedvomno nakazala tudi izhodišče iz finančnih zadržev tega pasivnega področja. bb — va—

ZLATOROG-MARIBOR

OSKAR

detergent

V ČEM SE ODRAŽAJO PREDNOSTI DETERGENTA OSKAR — NOVI?

- V hitrem in brez napora doseženem pralnem učinku!
- V prijetni svežini, ki jo občutite v opranem perilu!

»SLOVENSKI JADRAN«

v vsako hišo Slovenskega Primorja

ZAVOD PRIMORSKE PRIREDITVE — GOSTOVANJE SOVJETSKEGA ANSAMBLA »ESTRADA« IZ MOSKVE

Pisan spored za razvedrilo

Na svoji kratki turneji po Sloveniji (Portorož, Koper, Ljubljana in Maribor od 23. do 26. julija) nas je obiskal sovjetski ansambel »Estrada« iz Moskve. V pisanem sporedu so nam prikazali glasbene in pevske točke, folklorne fragmente, akrobacijo in operetne duete. Vsebinsko je bil program tempiran malce za nezahtevno (beri tudi: hudó poždeželsko) občinstvo in pod parolo »za vsakogar nekaj«. Izvajalsko pa so bili sovjetski gostje na lepi kvalitetni ravni, saj so sami priznani in zaslužni umetniki ali — kot jih imenujejo v ZSSR — lavreati.

Spored je uvedla pianistka Natalija Tuleneva s skladbami Rahmaninova in Liszta, ruske narodne plesne sta izvajala plesni par Lilija Novgorodova in Jurij Mironov, narodne pesmi je pel Boris Dobrin, na ljudski instrument banduro so igrale in peče Eleonora, Ljudmila in Valentina, posebna zabavna točka je bila Nanajska borba, virtuozi na harmoniki Vladimir Besfamiljonov je izvajal Bacha, Hačaturjana in ruske napeve, akrobatske etude sta izvajala Roza Kuznjecova in Anatolij Bajkov, ob zaključku pa so prišli na račun ljubitelji preživele avstro-ogrske operetne zvrsti: Tatjana Šmiga in Nikolaj Kaširski sta recitirala, pela in plesala iz del Kalmana in Dunajevskega.

Odlični conféréncier prireditve je bil naš Jože Lavrenčič.

***

Se dve pripombi prirediteljem gostovanja — Zavodu Primorske prireditve. Vstopnice so se zadnje čase občutno podražile in marsikdo ne zmore 500 in več dinarjev za sedež. Ker pa bi si prireditve rad ogledal, je pripravljen kupiti stojišče, ki stane 100 dinarjev. Vendar je pri blagajni praksa, da prodajajo stojišča samo dijakom in vojakom. Ljudje (n. pr. urokojenci) nezadovoljni odhajajo izpred blagajne domov ali pa v kino. Stojišča so lahko sicer v omejenem številu, a dokler jih na blagajni še imajo, naj jih lahko kupi vsak, razen otrok.

Otroci pa so poglavje zase. Še vedno — kljub tolikim opominom in navodilom — je na večernih prireditvah na koprskem glavnem trgu polno otrok. Če ne morejo napraviti reda reditelji Zavoda Primorske prireditve, pa naj pokličejo na pomoč milicnike. Če ne smejo otroci k večernim kino predstavam, niti takrat, ko vrtijo Disneyeve risanke, bi moralo to še veliko strože veljati za prireditve na trgu. Niti osnovnošolskim, kaj šele predšolskim otrokom ni mesta ponoči na ulici. Ne samo zato, ker močno motijo prireditev in občinstvo, ki bi rado poslušalo izvajanje, ampak tudi zato, ker je to tudi nujno potrebno za njihov pravičen in zdrav razvoj. Z. L.

Člana sovjetskega ansambla »Estrada« iz Moskve, ki sta z izredno lahkoto in tehnično dovršenostjo izvajala akrobatske etude — Roza Kuznjecova in Anatolij Bajkov

Podelitev Kajuhovih nagrad

Namen nove — Kajuhove — nagrade, ki jo podeljuje Zavod Borec v Ljubljani, je čim bolj spodbudno razvijati vse vrste književnih, likovnih, glasbenih in drugih umetnosti, ki se ukvarjajo s tematiko NOB. Na natečaj je bilo letos poslanih 27 del, izmed katerih je žirija izbrala za nagrade 6, in sicer: prvo nagrado je dobil STANE TERČAK za dokumentarno delo Ukradeni otroci, tri druge nagrade si delijo CIRIL ZLOBEC za avtobiografski roman Moška leta našega otroštva, KARLEN GRABELJŠEK za mladinski roman ISOS s TV-17 in VINKO HAFNER za delo Srečno pot, fanta. Dve tretji nagradi sta dobila MILE PAVLIN za delo Jurinji bataljon in VIDA TOM-LASIČEVA za Svetlobo mladih dni. Utemeljitev za podelitev nagrad je prebral glavni urednik založbe Borec, književnik Tone Seliskar. Razen nagrajenih del je založba sklenila, da odkupi še Njim sonce ni sijalo Hinka Vilfana, iz letniških spominov Jožeta Pahorja, letniško kroniko Železni križi Borisa Režka in Zgodbo o najdenki Marije Škerlavajeve.

V ORGANIZACIJI ZAVODA PRIMORSKE PRIREDITVE

II. festival jugoslovanske folklore

Program od 3. VII. do 5. VIII.

Ponedeljek, 31. julija
KOPER ob 21. uri
»ZEMLJA — ČLOVEK — PLES«
Nastop skupin izvirne folklorne (Svečana otvoritev II. festivala)
»KUMPANJIA« iz Blata na Korčuli, »BALUN« iz Medulina,
»FURLANA« iz Vodnjana in Galežane, »KOLO« iz Koritne (Slavonija), »RUDANI IZ RUDANOV« — istrski ljudski instrumenti (mih, dvojnice, roženice) in »KORANTI« (Kurenti) iz Markovcev pri Ptujju
Torek, 1. avgusta
PIRAN ob 21. uri
Republike predstavljajo svoje najboljše amaterske skupine:
»VASO MISKIN-CRNI« — Bosna in Hercegovina (Sarajevo),
»VINKO JEDJUT« — Hrvaška (Zagreb)
IZOLA ob 21. uri
»KOČO RACIN« — Makedonija (Skopje), »BRANKO KRSMANOVIC« — Srbija (Beograd)
PORTOROŽ ob 18. uri
Otvoritev razstave »SLOVENSKA VEZENINA« v Ljudskem domu (Etnografski muzej — Ljubljana)
ob 21. uri
»ZEMLJA — ČLOVEK — PLES«
Repriza izvirne folklorne
Sreda, 2. avgusta
ANKARAN ob 21. uri
»MLADOST — RITEM — PLES — PESEM«
Zaključna revija najboljših amaterskih skupin:
»VASO MISKIN-CRNI« iz Sarajeva, »VINKO JEDJUT« iz Zagreba, »KOČO RACIN« iz Skopja, »BRANKO KRSMANOVIC« iz Beograda
Četrtek, 3. avgusta
KOPER ob 21. uri
Festivalski gost:
DRŽAVNI ANSAMBEL PLESOV IN PESMI ZAR (ZDRUŽENE ARAB-SKE REPUBLIKE) — Kairo — (Prenos za jugoslovansko TV)
Petek, 4. avgusta
ANKARAN ob 21. uri
ZBOR PLESOV IN PESMI HRVATSKE »LADO«
PORTOROŽ ob 21. uri
ANSAMBEL ZA NARODNE PLESE IN PESMI »TANEC«
PIRAN ob 21. uri
ANSAMBEL NARODNIH PLESOV IN PESMI »KOLO«
Sobota, 5. avgusta
KOPER ob 20. uri
Zaključna revija II. festivala jugoslovanske folklorne:
»JUGOSLAVIJA PLESE IN POJE«
I. del
Uvod: »FRANCE MAROLT« — Ljubljana
LADO — »KOLO — TANEC« (Prenos za TV)
ob 21.30 II. del
Prenos za EUROVIIZO (režija: Fran Zizek, TV Ljubljana)
F O L K L O R N A N O Č

Nabratko

NAGRADE SLOVENSKEGA KNJIŽEVNIKA ZA PRETEKLO LETO

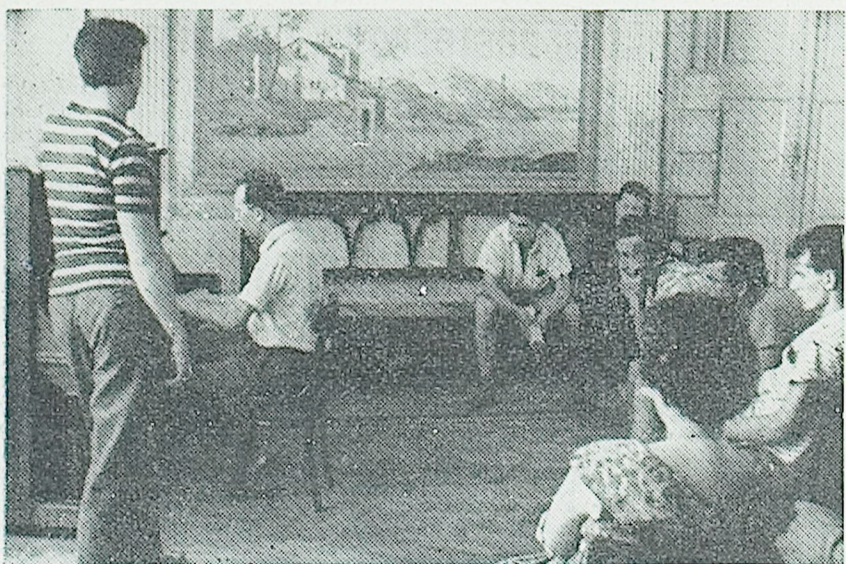
Po vsestranskem pretresu del, ki so izšla v letu 1960, je komisija Društva slovenskih književnikov prisodila nagrade naslednjim avtorjem: DANILU LOKARJU za knjigo proze Leto osemnajsto, ALOJZU REBULI za roman Senčni ples in JANEZU MENARTU za pesniško zbirko Casopisni stih. Nagrade je podelil na posebni svečanosti predsednik DSK Anton Ingolič.

IZID NAGRADNEGA NATEČAJA RTV LJUBLJANA

Ob 20. obletnici ljudske revolucije je RTV Ljubljana razpisala natečaj za izvirno radijsko in mladinsko radijsko igro ter izvirno TV dramo, mladinsko TV igro in TV film. Za radijsko igro je podelila žirija prvo nagrado Matjažu Kmeclu za Samoto velikega teatra ter tretjo Aleksandru Marodiču za Rušilec Zagreb. Druge nagrade žirija ni podelila, prav tako ne prve nagrade za mladinsko radijsko igro. Drugo je dobil Aleksander Marodič za Junake Mihčeve brigade, dve tretji pa Leopold Suhadolčan za tekst Trije v raketi in Matjaž Kmecl za igro Mrjav XIV in njegovo strašno orožje. Nagrad za TV dramo, TV mladinsko igro in TV film pa žirija ni podelila, ker poslana dela kvalitetno niso ustrezala.

FILMI ZA PULJSKI FESTIVAL

Letošnja festivalska komisija je izmed 28 prijavljenih izbrala 16 filmov, ki jih bodo prikazali na letošnjem filmskem festivalu v puljski Areni od 28. julija do 5. avgusta. Od slovenskih filmov bodo predvajali Veselice, Ples v dežju in Balado o trobenti in oblaku.

Seminarji za vodje klubov v Kopru

Kot vsako leto prireja tudi letos v Kopru Zveza Svobod in prosvetnih društev vrsto seminarjev za vodje in organizatorje ljudskoprosvetne dejavnosti. Pred kratkim se je zaključil začetni in nadaljevalni tečaj za vodje klubov. V zaključni anketi, ki so jo izpolnili udeleženci anonimno, in v zaključnih razgovorih, ki jih je vodil predsednik Zveze za klubsko življenje pri Zvezi Niko Lukež, so govorili o dobrih straneh takih seminarjev, pa tudi o njihovih pomanjkljivostih. Udeleženci so se strinjali, da je bil program skrbno in dobro sestavljen, želeli pa so si več praktičnih primerov pri organizaciji klubskih večerov, ker je to nova zvrst ljudskoprosvetne dejavnosti, v kateri se nimajo dovolj izkušeni. Vodstvo seminarja je sicer imelo v programu nekaj klubskih večerov, vendar sta odpravljala sodelovanje izolska Svoboda in občinski svet Svobod v Kopru, tako da so si tečajniki lahko ogledali le »Cankarjev večer« v izvedbi članov Svobode v Vrhniki. Tečajniki so še izrazili željo, da bi dobili v bodoče predavanja še pred seminarjem, da bi lahko snov doma predelali in bi tako lahko posvetili na seminarjih več časa prostemu razgovoru s redavateljem. Grajali so še neresnost in nedisciplino nekaterih tečajnikov — posebno mlajših v začetnem tečaju — in poudarili, da bi morali občinski in okrajni sveti Svobod posvetiti veliko pozornost izbiri ljudi, ki jih pošiljajo na tečaj v Koper.

Na sliki: udeleženci nadaljevalnega tečaja za vodje klubov pri glasbenem predavanju pod naslovom »Srečanje z mladimi glasbenimi umetniki«. Pianist Engelman, komentator Ivo Petrič. O teh predavanjih so se tečajniki še posebno pohvalno izražali v anketi

O šakalu, ki se je izdajal za pava

Iz knjige PRIPOVEDKE SULTANOVE PAPIGE (TUTINAMEH). Iz nemščine prevedel Samo Savnik, ilustracije Heinrich Schröder, oprema Miligoj Dominko. Izdala založba LIPA v Kopru

so dobili visoke službe in sploh je bil dvor novega vladarja na moč veličasten. Ko je nekega večera šakal ravno sedel na svoj prestol in so bili svetovalci zbrani okrog njega, je vdrl na sosednji vrt trop šakalov in začel po svoji zoprni navadi zavijati. Pisani vladar je prislunil domačim glasovom. V žilah se mu je prebudila rodna kri in si ni mogel kaj, da se ne bi pridružil njihovem zavijanju.

Prireditelj

Siegfried Schaarschmidt

»Poglejte,« je vzkliknil lev, »kako nas je rotnegnil za nos. Na našem prestolu ne sedi pav, marveč ostuden in zanikrn šakal!«

Od togote in besa se mu je naježila griva; vrgel se je na goljufa in ga raztrgal.

—o—

»Ta resnična zgodba,« je nadaljeval sultan Kobad, »naj bi bila opomin in svarilo vsakemu goljufu. Tudi ti nesrečni ptič,« je dejal in se obrnil proti papagaju, ki se je od sramu stisnil v dve gubi, »nisi zaslužil boljšega plačila. Rabelj naj pri priči odseče tvojo lažnivo glavo.«

»O pravični,« je rekel papagaj sultanu, »s kako lahkim srcem se poslavljam od tega življenja in kako neučakano pričakujem rablja, da izvrši to pravično sodbo. Mar zaslužim, da še diham? In vendar me v srcu nekaj peče. V teh mnogih blagoslovljenih letih najinega prijateljstva ti je moj dobronamerni svet večkrat pomagal in vendar izkušnja moje visoke starosti še ni izčrpana. Ni me strah smrti, vendar me boli, da bi bil zaradi nepremišljenega obglavljenja mojega telesa prikrajšan za marsikakšen dober nasvet. Dodaj k vsem svojim dobrim delom, ki sem ti jih bil tako slabo poplačal, še to edino in poslednje. Preloži mojo usmritev do sončnega vzhoda. V tem času bi ti rad povedal nekaj starih in častiljivih zgodb, ki so mi prišle na um, da bi ti pomagal v stiskah in da bi laže pretehtal svoj sklep. Potem naj rabelj stori svojo pravično dolžnost.«

Sultan Kobad je papagajeve besede pazljivo poslušal in se zatonil v svoje misli. Nazadnje je dejal:

»Kdor preloži pravično sodbo, ravna bolj modro kakor tisti, ki v svoji prenapetosti pokliče rablja. Naj obvelja tvoja. Življenje ti podaljšam za eno noč. Izlij do dna svojo modrost. Poslušaj me.«

Počitniški dom invalidov NOV v Strunjanu

V Strunjanu je glavni odbor Zveze vojaških vojnih invalidov Slovenije v minulem letu zgradil počitniški dom za invalide, ki so v času NOV žrtvovali svoje zdravje. Zgradili so ga lani, letos aprila pa je v domu letovala prva skupina invalidov.

V lepem in tihem kotičku ob slovenskem Jadranu stoji več kot 20 enonadstropnih hišic. V vsaki sta dve sobici s tremi posteljami, sanitarijama, s toplo in mrzlo vodo ter prho. V domu je toliko ležišč, da lahko v njem letuje 80 invalidov hkrati, ki prihajajo

semkaj iz vse države. Dobrih sto metrov od doma je plaža za sončenje in kopanje.

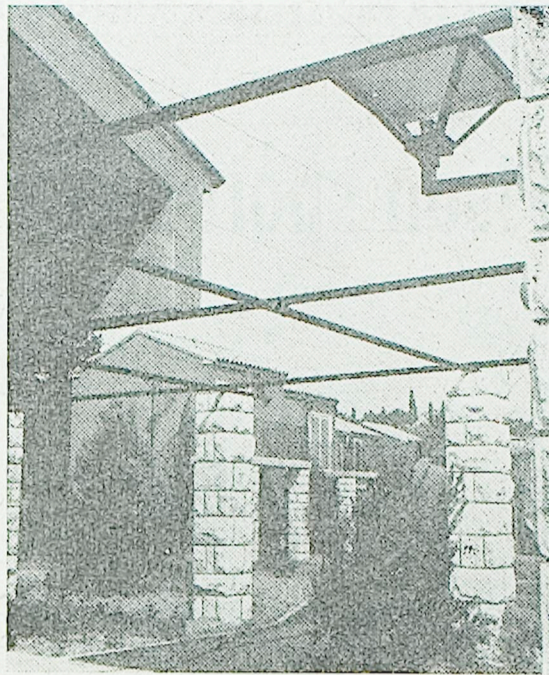
Hrana v domu je pestra in tečna. Strežno in kuhinjsko osebje skuša na vsakem koraku ugoditi pacientom. Vendar pogrešajo invalidi v okrevanju malo več toplote in prijaznosti upravnega osebja.

Ko se pacient javi pri upravi doma in nastopi okrevanje, bi ga morali uslužbenci sprejeti tovariško. Pacienti v domu pogrešajo tudi hišni red, po katerem bi se lahko ravnali. Druga izmena, ki je bila na okrevanju od 25. maja do 19. junija, je pogrešala radijski aparat. Uprava počitniškega doma ima dostavni avto »Kombi« in priporočljivo bi bilo, ko bi organizirali vsakokratni prevoz invalidov do avtobusne postaje, ko invalidi pridejo in kadar odidejo, saj je od avtobusne postaje do doma dobre pol ure hoda; za mnoge invalide je to precejšen napor. Prav tako bi bilo zaželeno, ko bi v bližini hišic postavili klopi za tiste invalide, ki težko hodijo in se morajo sedaj zadrževati le v sobah ali v jedilnici. Pogrešajo tudi klubsko sobo, kjer bi se pacienti zadrževali ob slabem vremenu, igrali šah itd. Zaželen bi bil prostor za balinanje ali kegljanje, ker tega ni, hodijo naši invalidi balinat v pol ure oddaljeni počitniški dom PTT. No, marsikaj bi bilo še treba urediti in razumljivo je, da ni moč vsega napraviti na mah, in da vse drugo, kar je dobro urejeno, odtehta te pomanjkljivosti.

V nedeljo, 11. junija, so invalide v počitniškem domu v Strunjanu obiskali predstavniki invalidske in pionirske organizacije iz

Portoroža. Njihov obisk je invalide res presenetil. Upravi doma so podarili več ribiškega pribora in zračno puško. Pionirji so zapeli več partizanskih pesmi, mlada pionirka pa je podarila stari partizanski mamici — invalidu šopek cvetic. Po končanem programu se jim je v imenu pacientov v domu zahvalil invalid Ludvik Kukavica. Pionirji so se potem zbrali v skupine in zaprosili invalide, naj jim pripovedujejo svoje doživljanje iz NOB. Zaverovano so poslušali pripovedovanje o slavni partizanski borbi. Ob koncu se je razvila prisrčna zabava. Bilo je nepozabno. L. K.

Motiv iz Doma borcev NOV v Strunjanu

RDEČI KRIŽ JE PRILAGODIL SVOJE DELOVANJE AKTUALNI DRUŽBENI PROBLEMATIKI

Poglobljeno delo osnovnih organizacij

Skrbno izdelan delovni načrt, ki ga je sprejel na nedavnem občnem zboru okrajni odbor Rdečega križa Koper, zagotavlja mimo vseh že znanih oblik dela v bodočem razdobju tej humani organizaciji poglobljeno delovanje ob sodelovanju kar najširšega kroga državljanov.

V tem pomembnem delu bo organizacija Rdečega križa vsekakor morala v prihodnje še bolj zastaviti vse sile, da bi z enotnim nastopom sproti analitično obdelala vse probleme na terenu in hkrati s nakazano rešitvijo posredovala to ali ono nalogo sorodni organizaciji v dokončno

ureditev. To delo je zaupano trenutno v našem okraju več kot 300 aktivistom, od katerih jih je bilo samo v zadnjih letih kar 166 na izpopolnjevanju na raznih tečajih in seminarjih.

Razen tesnega sodelovanja s sorodnimi organizacijami pa bo tudi v bodoče težišče dela te izrazito socialno zdravstvene institucije temeljilo na delovanju številnih komisij pri posameznih odborih Rdečega križa. Od teh bo namreč v dobri meri odvisna celotna operativna organizacija RK v našem okraju, kajti analitične ocene terenskih organizacij RK so matičnemu odboru osnovna smernica pri sprejemanju delovnih programov. Da bi komisije zares opravljale svoje delo dosledno, se je zadnji občni zbor dosledno zavzel za uresničitev zamisli o vključevanju zares razgledanih in predanih članov v te organe terenskih organizacij.

Minuli občni zbori občinskih odborov RK so pokazali številne naprednejše oblike povezovanja državljanov v enotno in močno organizacijo. Zato lahko trdimo,

da občni zbori niso več togi registratorji določenega časovnega obdobja, ampak povečini resnični delovni sestanki vseh članov, ki so pravilno dojeli vlogo teh letnih shodov in jih vrednotijo kot dejansko najvišje forum organizacije RK.

Ob številnih drugih nalogah pa bo RK vse dosledneje upošteval nove pogoje dela, ki so posledica ugotovitve, da se starostna meja ljudi spričo boljših življenjskih pogojev in zaradi napredka medicinske znanosti stalno podaljšuje, kar kaže potrebo po doslednejšem delu okrog preprečevanja bolezni in nesreč ter po proučevanju pogojev za ohranitev delovne kondicije posameznikov in podobno. Tudi boj proti tuberkulozi, proti alkoholizmu, nadaljnje utrjevanje krvodajalske službe, dosledno zavzemanje RK za izvajanje malih asanacij, šolske mlečne kuhinje, zdravstveno prosvetljevanje itd. bodo tudi slej ko prej osrednje postavke v obsežnem delovnem planu organizacije Rdečega križa v našem okraju. (bb)

NAŠE KMETIJSTVO SMELO URESNIČUJE

načela neposrednega upravljanja

(Nadaljevanje s 3. strani)

darle že povečal interes proizvajalcev za gospodarjenje. V poslednjem času se je tudi povečalo sodelovanje med ekonomskimi enotami in osrednjim organom upravljanja.

Kolektivni in vodstvu farme v Neverkah gre priznanje, ker so v razmeroma kratkem času in kljub objektivnim težavam postavili na noge moderen kmetijski obrat. Pri tem pa vendarle ne moremo mimo dejstva, ki se je jasno odrazilo tudi na posvetovanju, da namreč v uveljavljanju delavskega samupravljanja daleč zastajajo za drugimi družbenimi kmetijskimi podjetji. S tem seveda ne mislimo reči, da uprava ne razmišlja o tem, kako bi ustvarila temelje za uresničitev smernice novega sistema, to pa bo mogoče le z močnejšo naslonitvijo na kolektiv. Očitno so v tej smeri premalo delale tudi politične organizacije. Ena izmed nalog, ki jo bodo morale le-te bolj učinkovito rešiti, saj to predstavlja resen problem, je v pravilni stimulaciji proizvajalcev. Taka kot je sedaj, namreč ne spodbuja k zavestnemu gospodarjenju, ker ne zagotavlja proizvajalcu vračila za vložen trud.

DOSEŽKI V KMETIJSKIH ZADRUGAH PRESENEČAJO

Naslov ni pretiran, zakaj posvetovanje je ugotovilo, da so vse kmetijske zadruga v našem okraju že uvedle ekonomske enote in nanje prenesele upravljanje. Pri tem je razveseljivo, da so že takoj na začetku naše poti za vsklajevanje dela samoupravljalcev v ekonomskih enotah z zadrugi-

nimi sveti. In še eno značilnost lahko poudarimo. Pravilniki o pristojnosti in drugi, ki jih kmetijske zadruga intenzivno izdelujejo, nekatere pa so jih celo že sprejele, niso obsežni, niso natrpani z nepotrebnimi formulacijami in so prav zato proizvajalcem razumljivi.

Med kmetijske zadruga, ki so v teh vprašanjih največ dosegle, lahko brez nadaljnega uvrstitve zadruga v Postojni. Potreba po izboljšanju organizacije dela jih je že v začetku leta silila k razmišljanju, kako čimprej uvedli nov sistem. Odločili so se, da osnujejo ekonomske enote po kmetijskih dejavnostih. V vseh ekonomskih enotah so zbori proizvajalcev, ki so prevzeli upravljanje v svoje roke, izvolili predsednike. V razpravah o pristojnostih ekonomskih enot so proizvajalci osvojili načelo, da bodo ob novem načinu gospodarjenja osebni dohodki odvisni izključno od storilnosti dela. Razprave o osnutkih pravilnikov o delu in organizaciji ekonomskih enot, o delitvi čistega dohodka in o razdeljevanju osebnega dohodka — vse tri je namreč že sprejel zadrugi svet in jih dal v dokončni pretres in dopolnitev proizvajalcem — so spremljali nekateri konkretni ukrepi kolektivov ekonomskih enot.

V tem članku smo zaradi omejenosti prostora posredovali le izkušnje nekaterih kmetijskih organizacij. Lahko pa mirno trdimo, da je zadnje mesece tudi v drugih kolektivih v našem kmetijstvu življenje politično izredno razgibano.

M. H. in M. V.

Drobne pomorske

»Mediterranska plovidba«, pomorsko podjetje za obalno plovo na Korčuli, ima že svoje ekonomske enote. Nov način poslovanja je dal že lepe uspehe.

»Jugoslovanska plovidba«, podjetje za dolgo in čezoceansko plovo v Pločah, je v tujni nabavilo nadaljnji dve čezoceanski tovorni ladji, »Nueva Esperanza« in »Praotis«. Vsaka ima po 10.700 ton nosilnosti. Prva je dobila ime »Trebisnjica«, druga pa »Jablanica«. Tako ima sedaj novo podjetje tri velike ladje — prva se imenuje »Ploče« — in skupaj 31.100 ton nosilnosti.

Na Jadranu uspešno uvajajo trajekte, to je ladje za prevoz motornih vozil. Najprej so uvrstili Italijani in Grki velike trajekte v progo Brindisi—Pirej in nazaj, sedaj pa so v Benetkah odprli zvezo s trajektom do Lida. Pri nas so tudi vpeljali manjše trajekte med kopnim in Krkom ter Cresom. V načrtu pa ima naša »Jadrinija« povezavo z velikimi sodobnimi trajekti naslednjih mest: Zadar—Ancona in Dubrovnik—Barl.

Sovjetska zveza je v ladjedelnicah Demokratične republike Nemčije naročila za okrog 100.000 BRT luksuznih potniških ladij za veliko obalno plovo. To so motorne ladje tipa »Mihajlo Kalitina« po 472 BRT, s 340 posteljami za potnike in 20 morskimi milijami hitrosti. Sedem takšnih ladij je že zgrajenih, dve sta v gradnji, nadaljnjih 11 pa bodo zgradili. Predvidene so za redne in izredne proge okrog Sovjetske zveze in za povezavo s sosednjimi državami.

Najhitrejša ladja na svetu je v angleški kraljevski mornarici. Ima jo obalna straža in ime ji je »Brave«. Grajena je podobno kakor naši torpedni čolni. Njena največja hitrost znaša 50 morskih milj oziroma 92,6 kilometra na uro. Ladja je dolga 30 metrov in ima tri plinske turbine. Ta tip plinskega motorja je zadnja beseda tehnike in porabi 268 g goriva po konjski moči na uro. Na 100 ur obratovanja je potrebno samo pol ure za vzdrževanje motorja, revizija pa šele po 2000 urah obratovanja. To vrsto pogonskih plinskih turbin uporabljajo sedaj mornarice ZDA, Velike Britanije in Švedske.

DROBNE IZ POSTOJNE

Postojno je obiskalo prejšnji teden rekordno število tujih turistov, predvsem Avstrijcev, Italijanov, Nemcev in Francozov. Prenočitvene zmogljivosti v novem motelu, v hotelu »Javornik« in campingu pri Pivki jama so bile prepolno zasedene. Postojnsko jama si je dnevno ogledalo nad tisoč turistov.

***

SGP »Gradnje« gradi na Tržaški cesti v Postojni novo avto-servisno delavnico za domače Avtoprevozniško podjetje. Gradnja iz armiranega betona bo stala 60 milijonov dinarjev in bo končana prihodnje leto. Poslopje bo služilo za avto-servis in garaže.

(ma)

Leteča ladja »Vihor« je uspešna

Na podlagi podatkov, čeprav skopih, ki smo jih dobili na Reki, lahko zaključimo, da ima leteča ladja »Vihor« že lep uspeh. Zaradi svoje velike hitrosti je znatno približala Mali Lošinj in Rab Reki in Kvarnerski rivieri.

Ceprav je nabavna cena takšnega plovnega objekta za potniški pomorski promet na prvi pogled visoka, zlasti če dodamo še carino, vidimo, da je v primerjavi z ustrežajočo klasično ladjo nizka. Tudi vzdrževanje je pri iztisniških ladjah (na primer »Ivan Cankar« ali »Trogir«) mnogo dražje, čiščenje pa znatno krajše.

Eno je že danes jasno: z letječimi ladjami bomo lahko občutno znižali višino dotacije za pomorski potniški promet pri nas, ali pa jo morda celo odpravili. To se zdi sedaj kar neverjetno, toda kakovosti letječih ladij so takšne, da postavljajo na glavo vse

dosedanje proračune »rentabilnosti« pri naših obalnih potniških ladjah. Ze samo dejstvo, da je cena na »Vihorju« za borih sto dinarjev višja kakor cena na »pesnikih« (na relaciji od Reke do Malega Lošinja), trajanje vožnje pa se pri tem skrajša kar za trikrat, pove dovolj. Danes je možen izlet iz Reke v Mali Lošinj in nazaj v enem dnevu, prav tako tudi v obratni smeri. »Vihor« danes opravi mnogo bolj efektno in koristno delo v enem dnevu, ki bi ga morale sicer opravljati 3 sodobne motorne ladje tipa »Trogir« ali »Ivan Cankar«. In pri tem ima »Vihor« samo 5 do 6 članov posadke, vtem ko jih je potrebno v gornjem primeru 60 ali celo več. In še nekaj: klasične ladje so na višku svojega razvoja, leteče pa na začetku.

kje so ladje

BLED natovarja na Reki do 28. julija BOHINJ je na poti v Tanger, kamor bo prispela 24. julija BOVEC je priplula 18. julija v New York

BIHAC je v puljski ladjedelnici DUBROVNIK je s tovornom iz Tržiča na poti v Dubrovnik, kamor bo priplula 22. julija

GORANKA je na poti iz Japonske v ZDA in bo priplula 1. avgusta v San Diego

GORENJSKA je na poti iz Reke v Aleksandrijo, kamor je priplula 25. julija

KOROTAN je na poti za Bližnji vzhod

LJUBLJANA je 19. julija odpula iz Sibenika v Zdanov (ZSSR)

MARTIN KRPAN natovarja v Sfaxu za Reko

PIRAN je v New Orleansu

POHORJE je na poti v Koper s tovornom iz Antwerpna

ROG natovarja v Benetkah za Reko

TRBOVLJE je priplula 20. julija v Nagoyo, kjer raztovarja

ZELENGORA je 19. julija zapustila Rotterdam ter je na poti v Ancono in Benetke

GELÉE ROYALE — MATIČNI MLEČEK, garantirano znanstveno stabiliziran — proizvod Zavoda za čebelarstvo, dobite v vseh lekarnah. Lekarne, ki preparata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« v Ljubljani.

POZIV BORCEM

PREKOMORSKIH PARTIZANSKIH BRIGAD

Koliko nas je?

Ob 20. obletnici revolucije tudi primorski partizani obnavljajo spomine na težke dni, ko je pet prekomorskih brigad junaško lomilo fašistične sponde in prispevalo lep delež za osvoboditev domovine, predvsem našega Primorja. Taborišča smrti, konfinacije in zapori ter kasnejši težki boji so v času vojne redili vrste primorskih partizanov, marsikdo pa je z načetim zdravjem omahnil tudi po osvoboditvi.

Da bi izpopolnili zgodovinsko gradivo narodnoosvobodilnega boja primorskega ljudstva, je bil na pobudo bivših borcev ustanovljen v Kopru štab za zbiranje podatkov in prijav na terenu, ker bo le tako mogoče dobiti popolnejšo sliko o številu danes še živečih prekomorskih partizanskih enot, o njihovih življenjskih pogojih in podobno.

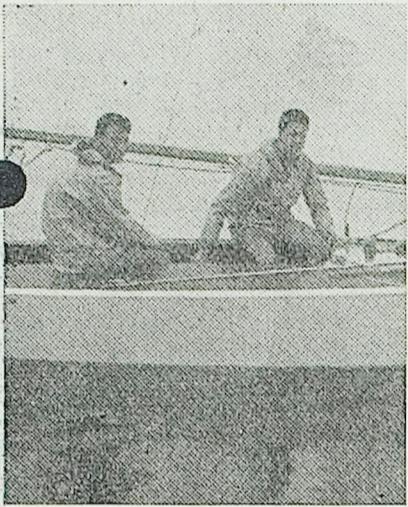
Štab za zbiranje podatkov poziva zato bivše borce vseh petih prekomorskih brigad in drugih operativnih enot, ki so delovale v njihovem sestavu ali samostojno, da takoj pošljejo na Okrajni odbor Zveze borcev v Kopru svoje prijave z naslednjimi podatki: priimek, očetovo ime ter ime, datum in kraj rojstva ter sedanje bivališče in zaposlitev. Okrajni štab poziva razen tega vse borce, da pošljejo ali osebno dostavijo na isti naslov podatke o padlih soborcih, če poznajo njih imena in vedo za kraj smrti in za grob.

JADRANJE

Uspeh domačih na koprski regati

ZMAGOVALCI: KOSMINA (KOPER), ZORIČIČ (SPLIT), MARČIČ (PULJ)

V soboto in v nedeljo smo si v koprskem zalivu ogledali vsakoletno tradicionalno prireditev koprskega Jadrana — koprsko regato. Ker slavi

Absolutna zmagovalca brata Kosmina na olimpijski jadrnici klase STAR Cha-Cha III

klub letos desetletnico svojega delovanja, je imela ta prireditev še poseben pomen. Organizatorjem se je posrečilo zagotoviti si najširšo udeležbo, saj se je na startu pojavilo blizu 40 jadrnic klase Star, Snipe in L-5. Zastopani so bili vsi najpomembnejši jugoslovanski jadrniški klubi in privrki, odkar prirajamo koprskse regate, se je število udeležbenih jadrniških klubov dvignilo na osem: Mornar (Split), Mornar (Pulj), Uljanik (Pulj), Tretji maj (Reka), Jadran (Opuzja), Burja (Izola), Jadro (Koper) in Ljubljansko brodersko društvo. Kljub neugodnim vremenskim razmeram si je oba dneva ogledalo tekmovalce blizu tisoč ljudi.

Glavna značilnost letošnje koprskse regate je bila vsekakor velika premoč favoritov. Že od vsega začetka so si zmagovalci pridobili znatno prednost in jo obdržali do konca. Z drugimi besedami — zmagovalci prve regate so bili hkrati tudi končni zmagovalci.

Največ zanimanja je bilo za nastop jadrnic Snipe, saj so nastopili tekmovalci, ki bodo te dni zastopali Jugoslavijo na evropskem mladinskem prvenstvu. Že v prvi regati je prepričljivo zmagal Zoričič, ki je privozil na cilj z okrog 400 metri prednosti. Zoričič je zmagal tudi v drugi in tretji regati in tako dokazal, da upravičeno nosi naziv državnega prvaka v tem razredu. Tudi drugo mesto je pripadlo članu splitskega Mornarja Dadasi, medtem ko je bil tretji Koprčan Zlatan Čok na Delfinu. Pravzaprav je to majhno presenečenje, saj je pustil za seboj republikanskega prvaka Majeriča iz Izole. Toda Majerič je tokrat preizkušal neke novosti na jadrnici in se je moral zadovoljiti s četrtim mestom. Zelo ugodno pa je presenetil Koprčan Korosec s petim mestom. V tem talentiranem tekmovalcu lahko vsekakor vidimo bodočega prvaka Kopra v razredu Snipe, zlasti še, če bo nadaljeval z marljivim treningom.

V razredu Star je nastopilo rekordno število jadrnic (21). Kakor je bilo pričakovati, sta prvo mesto prepričljivo osvojila brata Kosmina z našo olimpijsko jadrnico Cha-Cha III. V vseh treh regatah sta si priborila občutno prednost. Drugo mesto je zasedel član splitskega Mornarja Kastor, tretji pa je bil Blašković iz Pulje. V tem razredu moramo pohvaliti tudi peto mesto Koprčana Voljka Čoka, ki je na svoji, ne preveč kvalitetni jadrnici Zala, prikazal mnogo smelosti in tehničnega znanja.

V razredu L-5 je nastopilo šest jadrnic. Odlični Marčić iz Pulje je vodil v vseh treh regatah in s svojo Podgoriko prepričljivo zmagal. Drugo mesto je osvojil Arapović iz Reke na Lagorki, medtem ko je bil tretji član splitskega Mornarja Litar na Brianiki.

Pojasnilo NK IZOLE k članku »Zakaj tako?«

V pojasnilo na razne komentarje, napisane v »Poletu« in »Delu«, zlasti pa na članek, ki ga je priobčil Slovenski Jadrani dne 14. VII. 1961 pod naslovom »Zakaj tako?« ter v odgovor na govornice, ki se največkrat zlonamerno ali s kakšnim drugim namenom širijo o kvalifikacijski nogometni tekmi med NK KOVINARJEM in NK IZOLE v Mariboru dne 2. VII. 1961, daje upravni odbor NK Izole naslednje pojasnilo:

Na izid povratne kvalifikacijske tekme med NK Izole in NK Branikom iz Nove Gorice, odigrane dne 25. VI. 1961 v Kopru z rezultatom 1:0 v korist NK Izole, se je NK Branik pritožil. Upoštevaljoč koledar kvalifikacijskega tekmovanja, ki ga je določila tekmovalna komisija pri NZS in ki določa tekmo med zmagovalcem iz I. kola za 2. VII. 1961, je upravni odbor NK Izole na seji dne 27. VI. 1961 izdelal točen program za potovanje v Maribor z odhodom v soboto, 1. VII. 1961. V potrdilo da bo tekma dejansko v nedeljo, nam je služil tudi telegram tekmovalne komisije NZS, ki smo ga prejeli dne 29. VI. 1961. Z njim ta komisija zahteva legitimacijo izključnega igralca NK Izole na tekmi Izola : Branik v Kopru in v nadaljevanju telegaama dobesedno pravi: »stop sicer suspenz za nedeljo stop Tekmovalna komisija NZS«. V petek, dne 30. VI. 1961, smo prejeli zapisnik seje tekmovalne komisije NZS, iz katerega izhaja, da

tekma Izola : Branik ni mogla biti registrirana, ker je Branik vložil protest in dalje: »Tek. kom. je protest Braniku zavrnila. O delegiranju tekme bosta oba kluba obveščena potem, ko bo odločba tekmovalne komisije pravno močna.«

Ker do sobote zjutraj, dne 1. julija 1961, uprava kluba ni prejela nobene obvestila o odigranju tekme, se je ob 11,35 telefonično obrnila na tekmovalno komisijo NZS v Ljubljani ter na presenečenje izvedela, da tekme v Mariboru ne bo v nedeljo, dne 2. julija, temveč v torek, 4. julija 1961. Upoštevaljoč pripravljeno tekmujočega moštva, katerega odhod je bil določen za 13. uro istega dne, je uprava upravičeno zahtevala, naj bo tekma v nedeljo, tako kot je bilo to sporočeno z navedenim telegramom in kot predvideva koledar, kajti po telefonski izjavi predstavnika NZS je postala odločba o pritožbi Branika pravno močna. Predstavnik NZS je v tem razgovoru zahteval, naj se — če tekme ne bo v torek 4. julija — telefonično povežemo s Kovinarjem in se sami z njim sporazumemo za odigranje tekme v nedeljo! Popolnoma jasno je, da uprava kluba na to ni pristala, temveč je zahtevala, da v roku ene ure, najkasneje pa do 13. ure NZS obvesti o njihovi odločitvi. Ker nismo niti v roku ene ure niti do 13. ure prejeli nobenega odgovora oziroma nadaljnjih obvestil, smo brzojavno odpovedali tekmovalje in sporočili igralcem, ki so bili pripravljeni za odhod, da ne bodo odpotovali. Približno ob 13,30 pa je nekdo po telefonu sporočil, da bo tekma v nedeljo.

V nedeljo, 2. julija 1961 ob 8,30, torej istega dne ko bi morala biti tekma, pa je na naslov NK Izole dopsela brzojavka naslednje vsebine: »Kvalifikacijska tekma Kovinar proti Izola bo 2. julija 1961 ob 15,15 v Mariboru kot predtekma Maribor proti Metalac — stop — Tekmovalna komisija NZS.«

Upoštevaljoč ves potek dogodkov vodstvu NK Izole ni kazalo ukreniti drugače. V zvezi s tem pa poudarja naslednje:

1. Zakaj tekmovalna komisija NZS ni pravočasno preklicala vsebine brzojavke, s katero je NK Izola grozila s suspenzom za nedeljo. S tem bi preprečila priprave za odhod v Maribor.
2. Kdaj bi navedena komisija obvestila vodstvo NK Izole, da bo tekma namesto 2. julija šele 4. julija, če do 1. julija, to je do sobote ob 11,35 še ni oddala nobenega telegrafskega ali drugačnega obvestila? Pri tem je potrebno upoštevati, da je bil v ponedeljek dela prost dan.

3. Na čigave stroške bi moštvo Izole čakalo na tekmo v Mariboru od sobote do točka, t. j. do 4. julija 1961?
4. Zakaj je tekmovalna komisija NZS kljub temu, ma smo odpovedali tekmovalje, tekmo naknadno določila?

5. Koga je tekmovalna komisija vprašala, če se tekma lahko odigra ob 15,15 in ne ob 17. uri, če je po veljavnih propozicijah tekmovalja, ki jih je izdala NZS pod št. 236. člena, izrecno rečeno naslednje: »Vse kvalifikacijske tekme bodo klubi odigrali ob 17. uri. Kolikor se tekmujoča kluba sporazumeta za drug datum oziroma drugo uro, bo tekmovalna komisija sporazum upoštevala, če bosta kluba tak sporazum javila do točka.«

Vprašanje »Zakaj tako?«, ki je služilo piscu članka pod tem naslovom v Slovenskem Jadrnu z dne 14. julija 1961, torej me gre upravi kluba, temveč tistemu, ki je klub dovedel v tak položaj.

Upravni odbor NK Izole

NOGOMET

V NEDELJO PRIJATELJSKA TEKMA

V Postojni bo v nedeljo ob 16. uri prijateljska nogometna tekma med SK Rijeko in NK Postojno.

ČZP »Primorski tisk« v Kopru sprejme v uk

VAJENCE

za naslednje poklice:

KNJIGOVEZ,

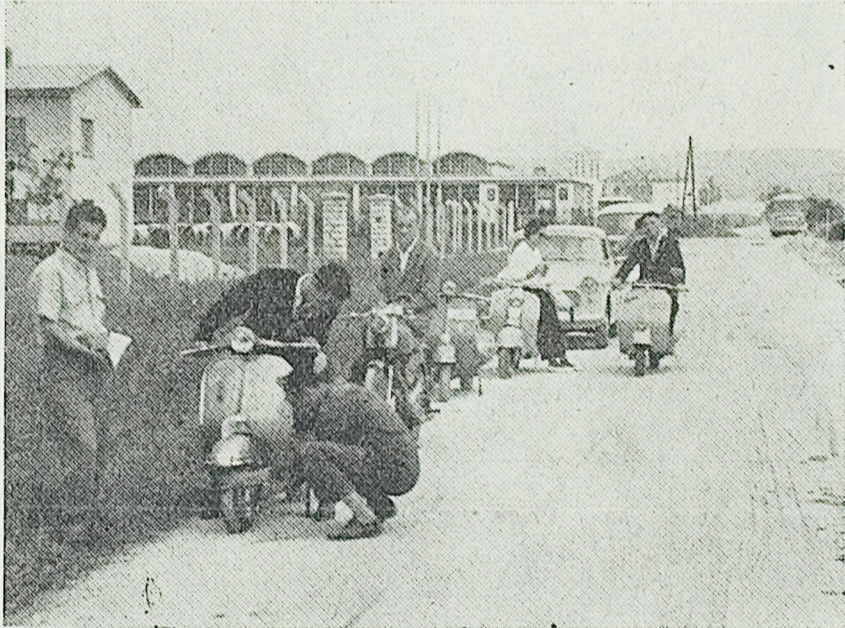
ROČNI STAVEC,

TISKAR-STROJNIK

Prošnje s kratkim življenjepi- som je do kraja tega meseca dostaviti na naslov: Uprava ČZP »Primorski tisk«, Koper, Muzejski trg 7

ČESTITKA

CILKI KOMEL IN GERASIMU SINDRAKOVSKEMU želijo vsi srečo na njuni skupni življenjski poti — prijatelj!

Vse večje je število motornih vozil, ki že imajo evidenčne tablice z oznako našega okraja. Registracija vozil in zamenjava starih tablic z novimi poteka brez večjih spodbud, toda pri tehničnem pregledu često opazimo, da so lastniki vozil zelo malomarni. Komisije za tehnični pregled namreč ugotavljajo pri marsikaterem avtomobilu, motornem kolesu ali celo pri tovornjaku, da ima vrsto okvar, ki bi lahko bile neposredni vzrok za prometno nesrečo. Zato so te komisije v svoji oceni zelo stroge in njihovih člani morajo marsikdaj preslišati metovariški očiček, češ da so dlakoepeski. In da bi bila registracija vozil (kar najhitreje opravljena, bodo uslužbenici okrajnega odseka za promet razen v Kopru registrirali vozila tudi v Ilirski Bistrici 26. in 27. julija, v Postojni 31. julija, 1. dn 2. avgusta in v Sežani od 7. do vključno 10. avgusta. Na sliki: tehnični pregled vozil v Kopru

au odlaš

HIŠICO na obali med Koprom in Izolo kupim ali zamenjam za stanovanjsko hišo na Gorenjskem. Naslov v upravi lista.

MELBROSIN • preparat cvetnega prahu in matičnega mlečka (GELEE ROYALE), garantirano znanstveno stabiliziran, proizvod MELBRO-COOP (Zavod za čebelarstvo — Kalnik) dobite v vseh lekarnah. Lekarne, ki preparata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji«.

PRODAM »FIAT« 500/A Topolino — ugodno. Kocjančič Angel, Bertoki 2/A pri Kopru.

ŽELIM ŠTIPENDIJO za študij na Višji (komercialni) šoli v Mariboru. — Marijan Starc, Semečela 185, Koper.

OB PRIHODU V TRST ne pozabite obiskati dobro znano trgovino CASA DELL'IMPERMEABILE V ULICI S. NICOLÒ 22. V njej dobite največjo izbiro moške, ženske in otroške konfekcije, dežnih plaščev, vse vrste vetrnih jopičev, bund, dežnikov itd. po najnižjih cenah. Zagotavljamo, da boste zadovoljni z nakupom v naši trgovini. Kdor dostavi odrezek tega oglasa, dobi lepo darilo.

LANATEX — uvoz-izvoz Trst, Ulica Machiavelli 9, tel. 61-647, blizu trga Ponterosso, prodaja na debelo in drobno najfinejše tkanine po reklamno nizkih cenah.

LJUDSKA UNIVERZA KOPER

razpisuje za leto 1961/62 vpis v naslednje tečaje, seminarje in oddelke za odrasle:

- I. Center za delo z izrednimi študenti:
  - a) Pripravljalni tečaj za sprejemni izpit na Pravni in Ekonomski fakulteti.
  - Pogoji: Kandidati morajo imeti vsaj 4 leta delovnega staža v gospodarstvu ali državni upravi — glej razpis fakultet Univerze v Ljubljani za vpis v I. letnik študijskega leta 1961/62, rok do 15. avgusta 1961 (Delo od 25. junija 1961);
  - b) Predavanja za I. in II. letnik

Radio KOPER

OD 30. JULIJA DO 5. AVGUSTA (SPORED)

VSAK DAN POROČILA ob 7,30, 13,30 in 15. uri. Glasba za dobro jutro vsak dan ob 7,15 in 7,35, zabavna glasba ob 15,10, reklame ob 7,15 in 15,10.

NEDELJA, 30. julija: 8,00 Domače novice — 8,05 Kmetijska oddaja: Aktualna beležka — Izkušnje letošnjega odkupa na Goriškem — 8,20 Za dobro jutro vam bomo zapeli in zaigrali — 9,00 Naša reportaža: K nočnemu cilju naproti — s ceste Bratstva in enotnosti — 9,15 Zabavni zvoki — 9,45 Poje Caterina Valente — 13,30 Sosedni kraji in ljudje — 14,00 Glasba po željah — 15,00 Poročila — 15,10 Zabavna glasba, vmes objave — 15,30 Igrajo veliki zabavni orkestri.

PONEDELJEK, 31. julija: 13,40 Odlomki iz oper — 14,30 Športni pregled — 14,40 Dvajset minut z orkestrom Rudy Risavy — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 1. avgusta: 13,40 V zabavnem ritmu — 14,00 S popevkami doma in na tujem — 14,30 Mladina poje... otroški in mladinski zbori iz Ravna, Pirana in Sečovelj — 14,45 Ritmi za harmoniko in orgle — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Polke in valčki.

SREDA, 2. avgusta: 13,40 Ritem in melodija — Igrata godalni in zabavni orkester RTV Beograd — 14,00 Narodne pesmi in pesni iz raznih krajev — 14,30 Kulturni obzorik: Drugi festival jugoslovanske folklorne — 14,40 Parada plošč — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Poje vokalni oktet iz Pirana p. v. Mirana Hasla.

CETRTEK, 3. avgusta: 13,40 Kay Kyser s svojim orkestrom in pevc — 14,00 Glasba po željah — 14,30 Melodije za prijetno popoldne — 15,10 Zabavna glasba, vmes objave — 15,30 Slovenske narodne — 16,00 Turistična oddaja — 18,30 Zabavna glasba.

PETEK, 4. avgusta: 13,40 Zabavne melodije z zabavnim orkestrom Billy Vaughn — 14,00 Operetne melodije — 14,30 Domače aktualnosti — 14,40 Poje zbor RTV Ljubljana p. v. Milka Skoberneta — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Igra godba LM iz Ljubljane.

SOBOTA, 5. avgusta: 13,40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14,30 Primorski tednik — Franck Pourcel igra za vas — 15,10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Domače popevke.

Pravne in Ekonomske fakultete. Kolikor bo dovolj kandidatov pa tudi predavanja romanistike za Filozofsko fakulteto.

Pogoji: Prijava na tajništvo ustreznih fakultete do 15. avgusta 1961.

II. Jezikovni tečaji po intenzivni in direktni metodi:

- a) Angleški jezik — začetni in nadaljevalni,
- b) Nemški jezik — začetni in nadaljevalni,
- c) Francoski jezik — začetni in nadaljevalni,
- d) Italijanski jezik — začetni in nadaljevalni,
- e) Ruski jezik — začetni in nadaljevalni,
- f) Slovenski jezik — začetni in nadaljevalni.

III. Strokovni tečaji:

- a) Stenografski tečaj — začetni,
- b) Knjigovodski tečaj — začetni in nadaljevalni,
- c) Strojepisni tečaj — začetni in nadaljevalni,
- d) Tečaj za kvalifikacijo — splošni del.

IV. Sole:

- a) Administrativna šola za odrasle,
- b) Šola za starše I. stopnje z naslednjim programom:
  1. Zakonska zveza in družinsko gospodinjstvo v socialistični družbi,
  2. Sodobna regulacija rojstev,
  3. Kako je treba vzgojiti mladega človeka,
  4. Zdrav in bolan otrok,
  5. Duševni razvoj otroka od rojstva do pubertete,
  6. Družina in otrok,
  7. Skriti sovzajalci mladine,
  8. Otrokov prosti čas,
  9. Izбира poklica,
  10. Vzgoja otroka, s katerim imamo težave,
  11. Šola, družina in otrok,
  12. Spolna vzgoja mladih ljudi,
  13. Socialna in pravna zaščita družine,
  14. Zakaj se rodi otrok izpod normalne teže,
  15. Umrljivost otrok,
  16. Težki domači porodi
  17. Vi vprašujete — mi odgovarjamo.

- b) Šola za življenje za doraščajočo mladino z naslednjim programom:
  1. Odnosi med fantom in dekletom,
  2. Zrelost za zakon in izbira zakonskega tovariša,
  3. Zakonska zveza in družina,
  4. Kaj morata vedeti dekle in fant o sebi,
  5. Zakon in spolno življenje,
  6. Zdrava nosečnost in porod,
  7. Pogoji za srečen zakon,
  8. Odlomita beseda zdravnika mladim ljudem,
  9. Lepo vedenje,
  10. Medsebojni odnosi,
  11. Razvojne težave samih — kompleksi manjvrednosti,
  12. Sport in razvedrilo
  13. Mlad in moda
  14. Kriva pota,
  15. Vi vprašujete — mi odgovarjamo.
  - c) Večerna politična šola;
  - d) Mladinska politična šola;
  - e) Šola za družbeno upravljanje.

Interesenti naj dostavijo pisemne prijave na naslov: Ljudska univerza Koper, Kreljeva ulica 5 do 15, septembra 1961. Informacije in pojasnila dobite pri LU Koper, telefon št. 162 vsak dan od 8. do 14. ure.

GOVORI 11-17

Prvi kozmonavt Jurij Gagarin je obiskal London. Sprejeli so ga z vsem pompom in častmi, ogromna množica ljudi si je hotela čisto od blizu ogledati, kakšen je videti prvi človek, ki je bil v vesolju. Pozdravljalo ga je več ljudi kot ameriškega predsednika Kennedyja. Na številnih sprejemih — v sovjetskem veleposlaništvu, pri angleškem predsedniku Macmillanu in pri britanski kraljici ter na tiskovnih konferencah — je moral odgovarjati simpatični sovjetski major na številna vprašanja. Pravijo, da ga ni nič zmedlo in da je prisebno in duhovito odgovarjal tudi na neumna vprašanja. Angleže je osvojil s svojo prijaznostjo in preprostostjo. Na sliki: major Gagarin prijazno odzdravlja ljudem na ulici. Britanci so mu poslali na letališče avto Rolls Royce z njegovima inicialkama »YG 1« (Xuri Gagarin 1).

STAROST, POGUM IN OPTIMIZEM

Sir Francis Samuelson je izjavil, da bo v letošnjem letu sodeloval na avtomobilskih dirkah v Angliji. Ta izjava je precej smela, saj ima Francis 71 let, avtomobil, s katerim namerna tekmovali. Pa je tip — 1914.

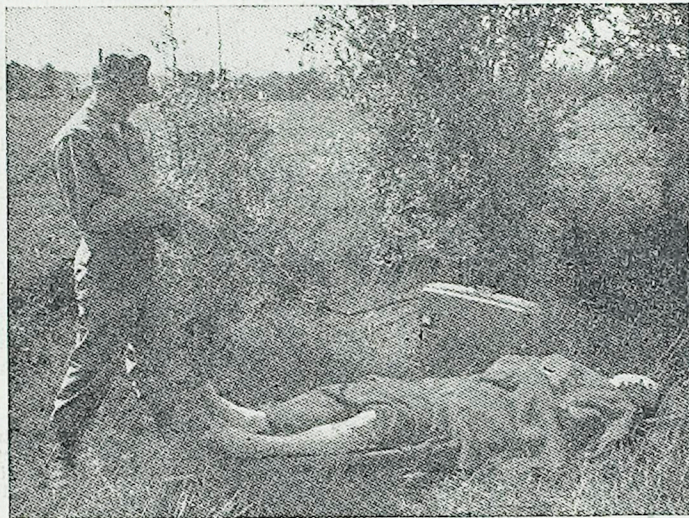
Uresničen sen legendarnega Maru — pravilo napravi, ki jo je z uspehom poskusil Harold Graham, izdelala pa ameriška industrija. Za sedaj še niso znani podrobnejši podatki, niti je naprava za letanje že v uporabi za široko potrošnjo. Sposobni pa so že, da človek lahko leta s tem aparatom, pritrjenim na hrbtno in težkim 50 kg, na razdaljo 400 m, visoko 10 m in s povprečno hitrostjo 30 km na uro. Pravijo še, da bodo sedanje pogoje izboljšali, za zdaj pa je uspeh že to, da je tako letanje sploh mogoče in da ni nevarno.

Položaj na Južnem Tirolskem se je tako zaostril, saj so sabotažne akcije in aretacije na dnevnem redu, da bo to vprašanje prišlo pred skupščino OZN, in to že drugič. Razmere v pokrajini Bolzano torej še vedno zaostrujejo odnose med Italijo in Avstrijo. Policijski organi poročajo, da so na Južnem Tirolskem aretirali vse ljudi, ki so krivi za nedavne sabotaže, da so odkrili okrog sto kilogramov dinamita in da so prijeli tudi okrog sto nemško govorečih prebivalcev, med njimi precej članov deželnega upravnega sveta Južnotirolske ljudske stranke. Na sliki: policija preiskuje sabotažno akcijo na železniški progi.

REVMATIZEM IZ LETA 1912

68-letna Roberta Billing iz angleškega mesta Bergens-Hilla je dobila skoraj po petdesetih letih odškodnino sto funtov. Odškodnino so ji izplačali zaradi revmatizma, ki ga je bila dobila leta 1912, ko se je rešila iz potapljačevega Titañica.

Na sliki vidite prenosni röntgenski aparat, ki tehta le boriš 40 kilogramov in ga je moč spraviti v priročni kovček. Z aparatom je moč zaznati tuja telesa, ugotoviti mesto, kjer je kost zlomljena, in postaviti diagnozo za nekatere bolezni, ne da bi bilo treba bolnika prenašati. Takšno pripravo si je omislila ameriška vojska.

Podelili so uradne nagrade, zlato medalje in številne nagrade sovjetskih ustanov. Na festival sta prišli tudi »zvezdi« z Zahoda: Liz Taylor in Gina Lollobrigida. Družbo jima je delala znana sovjetska igralka Tatjana Samojlova. Pravijo, da je rezervirane Moskovičane najbolj ogrela s svojo prisrčnostjo Gina in zato je tudi imela celo na cesti dovolj dela s pisanjem avtogramov (na sliki).

PLINSKI TERMOMETER

V Leningradu so izdelali plinski termometer, s katerim je moč do absolutne natančnosti izmeriti temperature strjevanja čistega zlata in cinka, ki služita za osnovo gradiranja aparatov za merjenje visokih temperatur. Izumitelj je predlagal, naj bi se v mednarodno skalo temperatur vnesli ustrezni popravki.

V Moskvi je bil ta mesec II. mednarodni filmski festival.

SLOVENSKI JADRAN

28. julija 1961 • ZADNJA STRAN • LETO X. — Št. 31

VELIKO POPOTOVANJE SVETOVNEGA POTNIKA FRANCETA ZELETA IZ ILIRSKÉ BISTRICE

Čez Brazilijo in Argentino na Antarktiko

65-letni Franc Zele iz Ilirske Bistrice si posledic usodne odločitve leta 1923, ko je zbežal pred fašistično strahovladno iz Pivke, najbrž ne bi znal pričarati niti z najbolj bujno domišljijo. Namesto v ZDA, kamor se je namenil, je namreč tri leta in pol križaril po svetu kot brezdomec, ki je opustil vsak up, da se bo še kdaj srečal s svojimi v domovini. Brazilija je bila začetek njegove pustolovske poti, s katero bi se lahko postavil vsak še tako znan svetovni popotnik.

angleški družbi za kitolov na Antarktiki. Zele je podpisal pogodbo s kitolovno družbo. Pravzaprav je s tem podpisal obsodbo na letošnje izgnanstvo na kitolovcu »Tijuka« in kasneje »Albatros«. Skrajna točka in postojanka do takrat raziskanega in za kitolovce dostopnega področja Georgio del Sud je bila edina vez posadk s svetom. Med Angleži in Norvežani, vajenimi krute arktične drvine, je postal Zele priljubljen strelec, saj so njegove harpune dve leti prinašale »Albatrosu« bogat lov. Ker je

bil Zele pred tem topničar na ladji »Szent Istvan«, s katero je preživel kot član 1350-članske posadke strašne brodolom, je s svojim pomorskim in topničarskim znanjem dobro shajal in je imel posebno veljavo med tovariši. Zato je bil tudi izkupiček, ki ga je prejel po dveh letih službovanju, nadvojvoda obilen in Zele je konec maja 1926 odvihral k svojim v domovino.

To je le del močno skrajšane življenjskega romana danes 65 let starega izseljenskega veterana Franca Zeleta, ki živi, obdan s številnimi trofejami s tega velikega popotovanja, na svojem domu v Ilirski Bistrici. (bb)

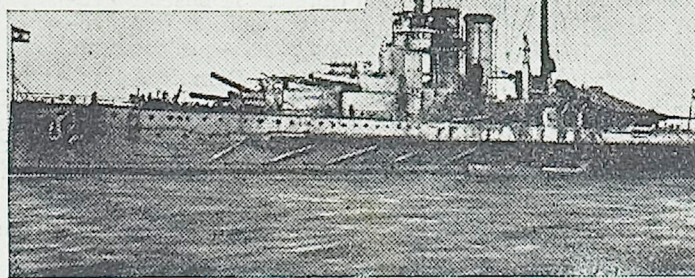
— Zele želi, da bova v naši nekoga, ki bo znal odpreti tvojo spalno vrečo.

SAMPIONA

Na nekem ovinku avtomobilske ceste pri Vilni se je zgodila nesreča. Avto je zaneslo s ceste in se je prevrnil pod nasip. Iz avta so stopili sofer in dva možakarja atletske zunanosti. Pograbila sta avto vsak za en kraj in ga meni nič tebi nič odnesla na cesto. To sta bila dvigalca uteži: svetovni in olimpijski prvak Jurij Vlasov in nekdanji evropski prvak Evgenij Novikov.

HEMINGWAY ZAPUSTIL DVA ROMANA

Ernest Hemingway je večkrat namignil, da piše roman, ki ga ne bo pustil napisati, dokler je živ. Njegova vdova je te dni novinarjem povedala, da je njen mož zapustil različne neobjavljene rokopise, med katerimi so pesmi in dva romana.

Potem ko je Franc Zele objadral s šolsko ladjo vojne mornarice domala ves svet in vsa morja, se je vkrcaj leta 1915 na 22.000 tonsko vojno ladjo »Szent Istvan«, na kateri je doživel katastrofo. Torpedirana ladja se je z domala celotno posadko potopila in Franc Zele je šele po 10-urnem plavanju srečal rešitelje.

Santos — Brazilija. Zele je našel svojega brata, ki je imel haciendo (farmo) globoko v notranjosti te velike dežele. Ob reki Urugvajani, ki določa mejo med Argentino in Brazilijo, se je srečal tudi z rojaki, ki so se vdirjali za borne denarje kot gozdni delavci v neskončnih pragozdovih. Nevarnosti divjine, želja po znojnem življenju in končno domotožje ter želja po povratku so bile odločilne za skupino Slovencev, ki se je podala na dramatični beg v Argentino. Po 40-dnevnem tavanju skozi močvirja in neskončno pampo se je razredčena skupina prebila do Buenos Airesa. Vendar tudi tukaj ni bilo kruha za izgnance in brezdomce, zato se je Zele napolnil v Rio della Plata, kjer je dobil zaposlitev v velikanskih klavnicah. Teško delo v ledenici mu je sicer vrglo nekaj prihrankov, vendar premalo za povratek v domovino. Zato se je poskušal z mastno predkupnino kot črni potnik prebiti v Kalifornijo, v ZDA.

Muhasto naključje je hotelo, da je Zele srečal tukaj nekoga rojaka, ki ga je zvalil k

VOHUNSKI ROMAN IZ II. SVETOVNE VOJNE

»Gremo takoj v štab.«
»Oficirji so plačali in odšli.
Komaj so se dvignili, so na njihove stole že sedli en kapetan in dva majorja. Po vsemu sodeč so bili frontovci; njihovi obrazi so bili razpokani od vetra, roke hrapave, iz oči pa jim je gledal nekakšen utrujen srd. Ves razgovor se je sukal le okoli hrane in okoli želje, da bi se pošteno najedli.

Dementjov je zapustil kavarno. Hotel je še sedeti. Nemara bi kdo od oficirjev začel govoriti o evakuaciji. Ne-prijetno bi bi bilo ostati za mizo, medtem ko ostali oficirji stoje in iščejo prazna mesta. To bi utegnilo vzbuditi sumničenje. Zato je plačal in odšel.

»Kaže, da inženirci vedo nekaj o evakuaciji. Tis kar so govorili v nevezanem razgovoru, so morali napraviti v enem dnevu. Enem dnevu... Kaj naj stori? Kaj naj podvzame, da bi o tem zvedel kaj več?« Dementjovu se je ta misel zavrtala v možgane in ga ni pustila več na miru. Samo o tem je razmišljal.

Povsem nepričakovano je zvečer obiskal Dementjova major Zandel. Prišel je utrujen in pobit, kakor da bi se v enem dnevu postaral za deset let. Dementjov je opazil, da je major občutljivo nravi, vendar vedno nagnjen bolj na veselo stran. Zdal ga je zanimalo, kaj neki majorja tako vznemirja. Major je zaprl vrata in stopil bliže.

»Vam ni polkovnik nič povedal?«
»Svetoval mi je, naj se pozabavam s Pesisovo deklico.«
Dementjov se je nasmehnil. Zandel pa ni niti ust nakrivil. Za trenutek se je zamislil in rekel:

»Tako ni več mogoče vzdržati... Govorijo, da se bo drevi začela evakuacija vojaštva. Prepeljali jih bodo v Berlin.«

»Tak to je tisto,« je vzradoščeno, hkrati pa previdno pomislil Dementjov in ga ravnodušno vprašal:

»Vse vojaštvo?«

»Po vsej verjetnosti.«

»No, brzkone odreja to vrhovna komanda,« je rekel Dementjov.

»Nas najbrž še ne bodo odpemili.«

»Ne, kapetan. Naš oddelek bo delal tukaj pri vkrcavanju. Moleh je rekel, da bo za nas prostor na vsakega transportu.«

»Končno, to je posel!« je rekel Dementjov radostno.

»Prva naloga je bila takšna, da bi se najraje zjokal. Bolevati se je muzejskimi starci ni ravno zabavno.«

»Takšna je vojna, Ruckert. Če ne bomo utegnili odpeljati od tod vse, kar je mogoče, se ne bomo izvlekli!« je rekel Zandel ves pretresen.

»Treba si je zavihati rokave,« je rekel Dementjov veselo, kot da bi ne opazil Zandelove živčnosti. Nemara nam bo še uspelo, da bomo sodelovali pri obrambi našega Berlina. Meni se kar pest stisne, če pomislim na Ruse. Oni ne vedo, da se bo Nemčija borila do zadnje kaplje krvi in da zadnja beseda vojne še ni bila izgovorjena.«

Zandel je žalostno gledal Dementjova. Nikdar si ni želel govoriti z Ruckertom odkrito in sedaj ga je to grizlo.

»Glava me začinja boleti,« je dejal in si z dlanjo pokrilo čelo. »Oprostite, kapetan, da že grem. Moram v posteljo. Ne bi si želel v tem času nakopati boleznj.«

Zandel je odšel. Dementjov je sedel za mizo in stisnil glavo v dlani. Sedaj se je začelo tisto, zaradi česar je prišel v mesto. Uspelo mu je, da se je legaliziral in postal celo štabni uslužbenec. Po naključju je uspel, da bo delal pri evakuaciji. Vendar je vse to nepomembno, če ne more dobiti o tem točnih informacij.

Resnica, prvo toda negotovo informacijo je imel: »Evakuacija se začne drevi.« O tem mora na vsak način obvestiti svoje poveljstvo.

Dementjov se je na hitrico oblekel in šel v stanovanje Pavla Arvidoviča po radijski oddajnik.

Zamačeno mesto se je zdelo kakor izumrlo. Na ulicah ni bilo nikogar. Mimo njega je šel le avtomobil z zastrtimi žarometi. Spet je zavladal mir.

Na Šesterokotnem trgu ga je ustavila patrolja. Povedal je geslo in šel dalje. ***

Pavel Arvidovič je pričakoval Dementjova vsako noč in je že zdavnaj pripravil radijski oddajnik, vendar ga je neprenehoma vznemirjala misel, da bi njegov podnajemnik utegnol opaziti Dementjova.

Tega večera se je zadržal podnajemnik dlje časa v delu in je tako trčil na Dementjova prav pri vhodu. Moleh je stalbirala drug drugemu in se povzpela po stopnicah. Skupaj sta se ustavila pred vrati Pavla Arvidoviča.

»Greste tudi vi sém?« je vprašal gestapovec začuden.

»Vi ste brzkone moj tekmeč,« se je nasmehnil Dementjov.

»Danes sem iskal stanovanje in sem prišel semkaj. Povedali so mi, da tukaj že stanuje nek oficir. Da ne bi po mestu vlačil svojega kovčka, sem gospodarja zaprosil, če ga lahko pustim pri njem. Bojim se, da je moj kasni prihod vznemiril vas in da bo vznemiril tudi gospodarja.«

Ne da bi odgovoril, je gestapovec odprl vrata. V pred-sobi se je pojavil Pavel Arvidovič. Ko je videl Dementjova s svojim podnajemnikom, je dobesedno odrevenel.

»Dober večer... ne zamerite, da sem tako pozen.« je rekel Dementjov veselo. »Našel sem stanovanje. Dajte mi, prosim, moj kovček.«

»A-a... Kovček? Trenutek, samo trenutek...« Pavel Arvidovič je odhitel v svojo sobo po kovček. Gestapovec je odklenil svojo sobo, vendar je obstal pri odprtih vratih.

»Kje ste pa našli stanovanje?« je vprašal Pavel Arvidovič in mu izročil kovček z radijskim oddajnikom.

»Trdnjavska ulica štiri, stanovanje številka devet.«

»Kdo pa je gospodar? Jaz poznam skoraj vse v mestu.«

»Slikar Pesis.«

»A-a! Tisti, ki je pred kratkim umrl.«

»Da. On je pravzaprav izpraznil sobo za mene,« se je nasmehnil Dementjov. »Še enkrat oprostite mi, da sem prišel tako pozno. Lahko noč!«